

הלכות מילה פרק א' (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום הלכות מילה, פרק א' — רמב"ם

הקדמה כללית

הלכות מילה הוא החלק האחרון של ספר אהבה של הרמב"ם, המורכב משלושה פרקים קצרים. ספר אהבה כולל אחת עשרה מצוות, כולן מצוות עשה, ומילה היא האחרונה.

במילה ישנם שלושה חיובים: (1) חיוב על האב למול את בנו, (2) חיוב על בית הדין למול בני ישראל, (3) חיוב על האדם עצמו למול את עצמו אם לא נימול. זה מקביל להלכות תלמוד תורה: אב צריך ללמד את בנו, חכמים/בית דין צריכים ללמד תלמידים, ומי שלא למדו אביו צריך ללמוד בעצמו.

קיים קשר בין ברית ותורה — "ברית ותורה" (מברכת המזון), כאשר ברית קודמת לתורה. ברית היא מה שעושים עם הגוף, וזה מביא את האפשרות ללמוד תורה.

הלכה א' — מצות עשה שחייבים עליה כרת

"מצות עשה אחת, והיא למול את הזכרים ביום השמיני... מילה מצות עשה שחייבים עליה כרת, שנאמר 'וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה הנפש ההיא'."

פשט:

מילה היא מצות עשה שחייבים עליה כרת. הרמב"ם מביא את הפסוק שמי שלא נימול, נכרת.

חידושים והסברות:

1 פתיחה יוצאת דופן של הרמב"ם: בדרך כלל במצות עשה הרמב"ם מתחיל עם המצווה עצמה, ובלאו מתחיל "אסור כך, ומי שעובר...". כאן לעומת זאת מתחיל מיד עם "מצות עשה שחייבים עליה כרת" — הוא רוצה להדגיש שזו חמורה יותר מכל מצוות העשה האחרות בספר אהבה. הסגנון יוצא דופן כי הוא מדבר למי שכבר יודע מהי מצות עשה, במקום כרגיל שהוא מניח בפני מי שלא יודע כלום.

2 מילה ופסח — מצוות העשה היחידות עם כרת: מכל ל"ו כריתות רק שתיים הן מצוות עשה — קרבן פסח ומילה. זה הגיוני כי שתיהן יסודות היהדות: מילה היא הברית, ופסח הוא הבריאה החדשה של יציאת מצרים. גם שתיהן "קדמו" למתן תורה — אברהם אבינו כבר נימול, וקרבן פסח הובא במצרים עוד לפני מתן תורה. בשתיהן כבר כתוב "ונכרתה". גם מוזכר "דם פסח ודם מילה" — שהם קשורים.

הלכה א' (המשך) — על מי מוטל החיוב

"מצוה על האב למול את בנו, ועל הרב למול את כל עבדיו... שנאמר 'יליד בית ומקנת כסף'."

פשט:

האב מחויב למול את בנו, והאדון מחויב למול את עבדיו — הן יליד בית (נולד אצלו בבית משפחה) הן מקנת כסף (עבד שנקנה).

חידושים והסברות:

3 מקור חיוב מילה בעבדים — מחלוקת בהבנה: קיימת דיון האם חיוב מילה בעבד נובע מכך שהעבד עצמו מחויב במצוות (כאשה), או שזה חיוב חיצוני על האדון. צד אחד אומר: עבד שבא לאדון נעשה מחויב במצוות

כאשה, ומילה שייכת אצלו (בניגוד לאישה שאינה שייכת). הצד השני (לפי עניות דעתי) הוא שהחיוב על האדון הוא דבר עצמאי — יהודי שיש לו עבד צריך למולו, בדומה לכך שאב מחויב על ילדיו. זה לא בגלל שהעבד עצמו מחויב במצוות.

הלכה א' (המשך) — עבר האב ולא מל

"עבר האב או האדון ולא מל אותם, הרי זה ביטל מצות עשה, אבל אינו חייב כרת, שאין הכרת תלוי אלא בו לעצמו."

פשט:

אם האב או האדון לא מל, ביטל מצות עשה, אבל אינו חייב כרת — כי כרת הוא רק על האדם עצמו ("הנפש ההיא").

חידושים והסברות:

4 שני דינים נפרדים — חיוב המעשה וחיוב כרת: האדם שעליו חלה הכרת (הזכר שאינו נימול) אינו אותו אדם שיש עליו חיוב לעשות את מעשה המצווה (האב/אדון). היה אפשר לפרש את הפסוק שאומר לאב: "אם לא תמול את בנך, בנך יכרת" — אבל הרמב"ם לומד שכרת הוא רק "בו לעצמו", על האדם עצמו.

הלכה א' (המשך) — חיוב בית דין

"ובית דין מצווין למול את אותה הבן או העבד בזמנו... ולא יניחו ערל לא בישראל ולא בעבדיהם."

פשט:

בית דין יש להם מצווה למול את הבן או העבד בזמנו, ולא להשאיר ערל — לא בישראל ולא בעבדיהם.

חידושים והסברות:

5 "ולא בעבדיהם" — תמיכה לצד שחיוב מילת עבדים הוא על האדון: הלשון "עבדי ישראל" מראה שעבדים גם צריכים להיות נימולים — לא בהכרח כי לעבד עצמו יש דין ישראל, אלא כי יש חיוב על כלל ישראל שעבדיהם יהיו נימולים.

הלכה א' (המשך) — אין מלין שלא מדעתו

"אין מלין בנו של אדם שלא מדעתו, אלא אם כן עבר ונמנע למולו — בית דין מלין אותו בעל כרחו."

פשט:

אין למול את בנו של אדם ללא ידיעתו. אלא אם כן עבר ונמנע ממילה, אז בית דין מלין בעל כרחו.

חידושים והסברות:

6 סדר קדימה — אב תחילה, בית דין אחר כך: חיוב בית דין אינו חיוב מקביל לחיוב האב, אלא חיוב משני. אין לחשוב שבית דין הולכים וממלים ילדים בני שמונה ימים — לא, עיקר החיוב הוא על האב. תפקיד בית דין מתחיל רק כאשר האב עובר ולא מל. רק אז יש לבית דין חיוב למול בעל כרחו. זה לא ש"מי שרוצה יכול" — לאב יש החיוב האמיתי, ובית דין הם רק גיבוי.

אין לו יותר כרת — אז מה קרה לכל הכריתות של השנים הקודמות? זו נשאר שאלה.

הלכה ג' — עבד: יליד בית ומקנת כסף

"אחד עבד שנולד ברשות ישראל ואחד עבד הנלקח מן הגוים — יליד בית או מקנת כסף — הכל חייב רבו למולן. יליד הבית נימול לשמונה, ומקנת כסף נימול ביום שנלקח, אפילו נלקח ביום שנולד."

פשט:

האדון חייב למול שני סוגי עבדים. יליד בית (נולד אצל יהודי) נימול ביום השמיני כמו ילד יהודי רגיל. מקנת כסף (נקנה מגוי) נימול ביום שנקנה, אפילו אם הוא תינוק שזה עתה נולד.

חידושים והסברות:

(1) מקנת כסף שנימול לשמונה: כשקונים שפחה מעוברת (אפילו משלמים נוסף על העובר בפני עצמו), העובר טכנית הוא "מקנת כסף" — הוא נקנה. אבל מכיוון שהאדון גם קנה את האם לפני הלידה, הילד בעצם "יליד בית" — נולד אצל שפחה יהודית בביתו — ולכן נימול לשמונה.

(2) יליד בית שנימול ביום שנולד — שני אופנים:

- **לקח שפחה לעיבורה:** הוא לא קנה את השפחה עצמה, אלא רק את הזכות על עיבוריה. זה מושווה ל"דקל לפירותיו" — קונים את הזכות לפירות, לא את העץ עצמו. מכיוון שלא באמת קנה את השפחה, הילד אינו "יליד בית" (לא נולד לשפחתו), אלא "מקנת כסף" — ונימול ביום הקניין/לידה.

- **לקח שפחה על מנת שלא להטבילה לשם עבדות:** הוא קנה שפחה בתנאי שלא תקבל דיני שפחה (ללא טבילה לשם עבדות). במקרה כזה היא אינה "שפחה ישראל" — הילד אינו "יליד בית" כי הוא לא נולד לשפחה יהודית אמיתית. לכן הילד הוא "מקנת כסף" ונימול ביום שנולד.

(3) יסוד "יליד בית": יליד בית פירושו תמיד ילד שנולד לשפחה ישראלית שנמצאת אצלך בבית. אם האם אין לה דיני שפחה, או שהוא לא קנה את האם, הילד אינו יליד בית.

(4) קושיה קשה — "ואם טבל לאמו אחר שנולד הרי זה נימול לשמונה": הרמב"ם אומר שאם מטבילים את האם לאחר שהילד כבר נולד, הילד נימול לשמונה. זה קשה — איך הילד יכול להיות "יליד בית" רטרואקטיבית אם הוא כבר נולד? זה לא הגיוני פשוט, וצריך לעיין במפרשים.

הלכה — לוקח עבד גדול מן הגוים ולא רצה למול

"לוקח עבד גדול מן הגוים ולא רצה העבד למול, מגלגלין עמו כל שנים עשר חודש... אסור לקיימו כשהוא ערל, אלא חוזר ומוכרו לגוים."

פשט:

עבד מבוגר שלא רוצה להימול — משדלים אותו עד 12 חודשים, אחר כך חייבים למכרו חזרה לגוים.

חידושים והסברות:

(1) "מגלגלין עמו" — לא כופים: לא מלים את העבד בעל כרחו. היה אפשר לחשוב שאסור להכניס עבד לבית עד שמסכים. אבל רואים שיש היתר להשתמש בעבד בתוך ה-12 חודשים בעת משדלים אותו.

(2) למה אי אפשר לכפות מילה? מספר סברות:

- היה אפשר לחשוב "כופין אותו עד שיאמר רוצה אני" — אבל זה הולך רק בעבד שכבר יהודי. כאן הוא עדיין גוי שלא רוצה להיות יהודי/עבד ישראל.

- מילה אינה רק פצע פיזי — זה ה"כניסה" למציאות גדולה יותר (הוא נעשה דרך זה יהודי/עבד ישראל), וזה אי אפשר לכפות.

- יש גם בעיה של עשיית מום — יש איסורים של סירוס עבד.

(3) "חוזר ומוכרו לגוים" — למה דווקא לגוים? שתי הסברות:

(7) פירוש "בית דין מלין אותו בעל כרחו": הפשט אינו שביט דין עצמם לוקחים את הילד וממלים אותו. הפשט הוא שביט דין מפעילים לחץ על האב שימול. זה מתאים להמשך — "נתעלם מבית דין" פירושו שהאב התחבא מבית דין, "ולא מלו אותו" פירושו שהאב לא ציית. בית דין לא הולכים ובודקים באופן אקטיבי כל ברית, אלא כשזה מגיע לתשומת ליבם.

הלכה ב' — נתעלם מבית דין, חיוב על עצמו, כרת עד שימות

"בית דין מלין אותו בעל כרחו... נתעלם מבית דין ולא מלו אותו... כשיגדל הוא חייב למול את עצמו... וכל יום ויום שעובר עליו משגדל ולא ימול את עצמו הרי מבטל מצות עשה... אבל אינו חייב כרת עד שימות והוא ערל במזיד."

פשט:

ישנם שלוש רמות חיוב: תחילה האב, אחר כך בית דין, אחר כך הוא עצמו. כל יום שהוא אינו נימול הוא מבטל מצות עשה, אבל כרת מקבל רק כשמת בהיותו ערל במזיד.

חידושים והסברות:

(1) טבע חיוב מילה — חיוב ש"מחפש מארח": עיקר חיוב מילה הוא שאדם צריך להיות נימול — זה היסוד. החיוב "מחפש בעל בית" — מי יכול לקיימו עכשיו? תחילה האב, אחר כך בית דין, אחר כך הוא עצמו. זה לא שבבר מצווה מתעורר חיוב חדש, אלא אותו חיוב עובר למי שיכול לעשותו עכשיו.

קושיה על החידוש: מהיכן לוקחים שהחיוב "מחפש מארח"? הרי כתוב פשוט שלאב יש חיוב, אחר כך לבית דין, אחר כך לו עצמו — אבל לא כתוב שהכל נובע מחיוב אחד על האדם עצמו. **תירוץ:** קשה לומר שהחיוב מתחיל אצל האדם עצמו, כי הוא עדיין תינוק בן שמונה ימים. אבל היסוד הוא שהתורה רוצה שיהודי יהיה נימול — זה העיקר, והחיוב נופל על מי שיכול לקיימו.

(2) חיוב בית דין — לא רק כפייה כמו בכל המצוות: חיוב בית דין במילה אינו רק החיוב הרגיל של בית דין לכפות על כל המצוות. זה חיוב מיוחד — כל היהודים הם חלק מענין המילה, לא רק האב לבדו.

(3) מצות עשה שאין קבוע לה זמן — מתי יש ביטול? מילה היא מצות עשה שצריך לקיים כל החיים. שמירת שמונת ימים היא מצווה נוספת (הידור), אבל עיקר המצווה היא שיהודי צריך להיות מהול. כל רגע שהוא אינו נימול עומד עליו "עשה זאת." אבל מתי לא עשה זאת באופן סופי? רק כשמת — אז יודעים שלא עשה זאת כל חייו.

(4) כרת עד שימות — שיטת הרמב"ם: הרמב"ם בפירוש המשניות אומר שזה חידוש — הוא לא יודע מצווה אחרת בכל התורה שהעונש בא לאחר המוות. אבל זה הגיוני כי זו מצות עשה שצריך לעשות, וכל עוד חי יכול עדיין לתקן.

לפי שיטת הרמב"ם בסוף הלכות תשובה, שכרת פירושו שהנשמה לא מקבלת השארת הנפש (רק הדעת שעשה תורה ומצוות ממשיכה לחיות) — זה מתאים מאוד. הוא מת, ועכשיו לא מקבל השארת הנפש.

אבל — אם כרת פירושו מיתה בגיל צעיר (מיתה בידי שמים), נעשה זה קשה מאוד: איך אפשר למות צעיר אחרי שכבר זקן?

(5) השגת הראב"ד — כרת והתראה: הראב"ד סובר שכרת אפשר לקבל רק כשיש התראה. במילה ההתראה ספק — כי אולי האדם ימול את עצמו מחר. הראב"ד עונה: בידי שמים אין ספק — הקב"ה יודע אם האדם ימול את עצמו או לא. לכן אפשר לתת כרת אפילו קודם.

(6) מחלוקת רמב"ם וראב"ד ביסוד כרת: הרמב"ם סובר: כרת אינו עונש מיתה בידי שמים (אלא אובדן השארת הנפש), לכן זה בא רק במוות. הראב"ד סובר: כרת הוא חומר הדבר — זו קטגוריה של עבירה שיש עליה כרת, והאדם חי עם חיוב כרת עליו. אבל הראב"ד גם מודה שכשאדם נימול,

ר לגייר "בעל כרחו" היא קטן — מטבילים עבד קטן על דעת בית דין, כי "זכין לאדם שלא בפניו" — זו זכות להיות עבד יהודי, כמו שזו זכות לקטן להיות יהודי.

נוגעות מעשית בזמן הזה: בזמן הזה אין כלל דיני עבדות — כבר בימי הרמב"ם זה לא היה מעשי. מה שיש היום הוא מעין "היסכם עימו" — עובד זול עם תנאי, אבל הוא יכול לנהל משא ומתן, מה שאומר שהוא בעצם לא עבד אמיתי.

הלכה — גר שנתגייר — חיוב מילה והטפת דם ברית

"גר שנתגייר לקהל ישראל חייב מילה תחילה. ומל כשהיה גוי — צריך להטיף ממנו דם ברית כשנתגייר."

פשט:

גר שרוצה להיכנס לכלל ישראל צריך מילה כדבר ראשון. אם הוא כבר נימול כשהיה גוי, צריך הטפת דם ברית בגירות.

חידושים והסברות:

(1) הלשון "קהל ישראל": במקומות אחרים (כמו "לא יבא ממזר בקהל ה'") "קהל" פירושו להתחתן / להשתדך. אבל כאן נראה שהרמב"ם מתכוון פשוט "רוצה להתגייר" — הוא רוצה חסות תחת כנפי השכינה.

(2) "חייב מילה תחילה": חיוב מילה בגר הוא **תחילה** — הוא לא יכול לומר "אמול את עצמי מאוחר יותר". מילה היא **מעכבת** לגירות. החיוב מוטל על בית דין / הממונים / מלכות ישראל.

(3) מהו ענין הטפת דם ברית בגר שכבר נימול? מצוות מילה אינה רק מעשה פיזי — זו **ברית**, הצהרה של היעשות חלק מכלל ישראל. כשהגוי נימול, זה בכלל לא היה לשם ברית עם כלל ישראל. לכן הוא צריך עכשיו לעשות ברית, והאופן הוא דרך דם ברית.

הלכה — קטן שנולד כשהוא מהול

"קטן שנולד כשהוא מהול — צריך להטיף ממנו דם ברית ביום השמיני."

פשט:

ילד שנולד ללא ערלה צריך בכל זאת הטפת דם ברית ביום השמיני.

חידושים והסברות:

(1) חקירה — מהו יסוד ברית מילה? לפי הרמב"ם נראה שהברית היא היעשות חלק מכלל ישראל. האופן הרגיל הוא דרך הסרת הערלה, אבל כשאין ערלה, הטפת דם ברית נעשית ה"ימול" — זו ברית המילה שלו.

(2) טעם הכסף משנה: הכסף משנה אומר שהטפת דם ברית היא בגלל ספק — אולי יש ערלה כבושה (ערלה נסותרת). לפי זה זו ממש ברית מילה מצד ספק.

(3) אבל בלי הטעם של ספק, אם אומרים שזו הטפת דם ברית טהורה, מעניין מאוד שזו דווקא ביום השמיני — כי זה מראה שזו ברית המילה שלו, רק שהאופן הוא דרך דם במקום חינוך.

(4) התורה רוצה שני דברים: (1) למול את הערלה, (2) להיכנס בברית ישראל דרך מעמד של דם — "בדמיון חיי". בדרך כלל שניהם ביחד, אבל כשאין ערלה, נשאר היבט הדם לבדו.

(5) ראיה שדם אינו רק תוצר לוואי: הפסוק "בדמיון חיי" מראה שלדם ברית יש משמעות עצמאית בכריתת ברית.

הלכה — אנדרוניוס

"אנדרוניוס — מי שנולד שיש לו זכרות כזכר ונקבות כנקבה — צריך למולו ביום השמיני."

פשט:

הסבר א: הוא עדיין גוי (הוא לא קיבל מילה/עבדות), לכן מותר למכרו לגויים. בעבד כנעני אמיתי לא היה מותר למכור לגויים ("והתנחלתם אותם לבניכם").

הסבר ב: אי אפשר למכור ליהודי שני, כי היהודי השני היה מתחיל מחזור חדש של 12 חודשים — זה היה פתרון פורמלי.

(4) תנאי שלא ימול — "התנה עמו... שלא ימול אותו, מותר לקיימו כשהוא ערל": כשעושים מראש תנאי שלא ימולו, מותר להחזיקו כערל. זה מקביל ל"על מנת שלא להטבילה לשם עבדות" — הוא לא נכנס לקטגוריה של עבד כנעני, אלא הוא עובד כעובד רגיל.

(5) קושיה חריפה: כשהעבד אומר "לא רצה למול" אחרי 12 חודשים, למה האדון לא יכול אז לעשות תנאי חדש "שלא ימול" ולהחזיקו הלאה? זו קושיה חריפה שנשארת פתוחה.

הלכה — עבד שלא קיבל שבע מצוות בני נח

הרמב"ם אומר שאם העבד לא קיבל אפילו שבע מצוות בני נח — "יהרג מיד".

פשט:

כשקונים עבד כנעני, ברירת המחדל היא שהוא נעשה עבד כנעני של ישראל עם מילה וטבילה. אבל אפשר לעשות תנאי — שיישאר במדרגת גר תושב (רק שבע מצוות בני נח). אם הוא לא רוצה לקבל אפילו שבע מצוות בני נח, אומר הרמב"ם "יהרג מיד".

חידושים והסברות:

(1) מחלוקת הראב"ד: הראב"ד חולק ואומר "ימכר מיד ואינו רשאי להרגו" — מוכרים אותו חזרה לגוי, אבל לא הורגים אותו. בית יוסף שואל על הראב"ד: האם אתה חושב שהרמב"ם הלך עם חרב והרג אנשים? בוודאי לא הורגים בזמן הזה.

(2) פירוש בית יוסף במחלוקת: בית יוסף לומד שלפי הרמב"ם גם בזמן הזה יש את הדין של "מגלגלין עמו כל שנים עשר חודש" — ממתנים שנים עשר חודשים ומשדלים אותו. הרמב"ם מחלק: "מגלגלין" הוא הלכה נפרדת, לא תלויה ב"יהרג מיד". הראב"ד לעומת זאת סובר: אם אין את האיום של "יהרג מיד" בסוף, אין ערך ל"מגלגלין שנים עשר חודש" — כי בלי לחץ הוא לעולם לא יסכים. לכן אומר הראב"ד: בזמן הזה אסור בכלל לקחת עבד כזה שלא רוצה לקבל שבע מצוות, כי אין "יהרג מיד" ואין "מגלגלין".

(3) ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג: הרמב"ם עצמו אומר שגר תושב הוא רק בזמן היובל. זה אומר שכל ההלכה — הן "יהרג מיד", הן גר תושב — אינה נוגעת בזמן הזה.

(4) הלכות מלכים — כפיית שבע מצוות על כל הגויים: הרמב"ם כותב בהלכות מלכים שמשה רבינו ציווה "לכפות כל באי עולם לקבל כל מצוות שנצטוו בני נח, וכל מי שלא יקבל יהרג". הראב"ד שואל: האם כוונתך לכל הגויים בעולם כולו? הרמב"ם מתכוון כן — לא רק בארץ ישראל. לא כתוב שצריך בית דין לכך, אבל למעשה צריך להיות איזה "due process".

מהות העבדות בתורה

אין להסתכל על עבדות תורנית דרך העדשה של עבדות אמריקאית דרומית. עבד הרמב"ם הוא חלק מהמשפחה — לא כמו בן, אבל חלק מהמערכת.

היררכיה של שייכות לעם:

- יהודי — חלק מלא מכלל ישראל

- עבד כנעני — תת-קטגוריה, חלק מהמשפחה היהודית, מחויב במצוות כאישה

- גר תושב — מיעוט עם זכויות, שומר שבע מצוות בני נח, מותר לגור בארץ ישראל, אבל לא חלק מכלל ישראל

- גוי שאינו שומר שבע מצוות — אותו צריך לגרש, אין אפשרות להישאר גירות בעל כרחו: הפעם היחידה שאפש

אנדרוגינוס שיש לו שני הסימנים נימול ביום השמיני כי יש לו זכרות.

חידושים והסברות:

1) למה אישה פטורה ממילה? לפי לשון הרמב"ם נראה שהטעם הוא כי אין לה זכרות — לא כי מילה היא מצווה רק על "איש". כי הוא אומר שאנדרוגינוס, שיש לו זכרות, חייב.

2) שיטת רש"י: רש"י אומר שאנדרוגינוס הוא ספק. קושיה: למה יהיה ספק? הרי יש לו בוודאי זכרות — צריך בוודאי למול! אם לאישה היה זכרות, זה היה אנדרוגינוס, והיו צריכים למול. השאלה נשאת פתוחה.

הלכה — יוצא דופן

"וכן יוצא דופן — צריך למולו ביום השמיני."

פשט:

ילד שנולד דרך יוצא דופן (ניתוח קיסרי) גם נימול ביום השמיני.

חידושים והסברות:

הרמב"ם מציב זאת יחד עם אנדרוגינוס, שמשמע שאין זה ספק — הוא בוודאי חייב מילה בשמיני. אבל במילה בשבת אומר הרמב"ם שיוצא דופן אינו דוחה שבת, מה שיכול לרמז שזה בכל זאת ספק. צריך לעיין בגמרא כי יש סתירה.

הלכה — מי שיש לו שתי ערלות

"ומי שיש לו שתי ערלות — מולין שתיהן בשמיני."

פשט:

מי שיש לו שתי ערלות חותכים את שתיהן ביום השמיני.

חידושים:

זו ראייה למה שנאמר באנדרוגינוס — שכל עוד יש זכרות, חייבים במילה.

הלכה — זמן המילה: ביום ולא בלילה

"אין מולין לעולם אלא ביום, אחר עלות השמש, בין ביום השמיני שהוא זמנו בין שלא בזמנו, שנאמר 'וביום השמיני' — ביום ולא בלילה. ואם מל משעלה עמוד השחר — כשר."

פשט:

מילה צריכה להיות ביום, אחרי נץ החמה. הן בזמנו (יום השמיני) הן שלא בזמנו. בדיעבד, מעלות השחר כשר.

חידושים:

זה מושווה לתפילה: לכתחילה מתפללים אחרי נץ החמה, אבל בדיעבד מעלות השחר יוצאים. אותה מבנה יש במילה.

הלכה — כל היום כשר למילה

"וכל היום כשר למילה. אף על פי כן מצוה להקדים בתחילת היום, שזריזין מקדימין למצוות."

פשט:

כל היום כשר, אבל יש מצווה להקדים בגלל זריזין מקדימין למצוות.

חידושים:

1) הרמב"ם לא מתכוון שצריך למול לפני קריאת שמע ותפילה — הוא כבר מנה קודם דברים שעושים אחר עלות השחר.

2) למעשה לא נוהגים שעושים את הברית מוקדם מאוד — ממתנינים עד אחרי שחרית, כשהקהל בא, כשהסנדק/רב מוכן. הרמב"ם היה מסכים שיש זמן ש"יפה" יותר (עם קהל גדול יותר), וזו סיבה לגיטימית להמתין.

הלכה ח' — מילת עבדים דוחה שבת

"כשם שמילת הבנים דוחה את השבת, כך מילת העבדים — הן יליד בית הן מקנת כסף — שנימולים לשמונה, גם מילתם דוחה שבת."

פשט:

מילת עבדים שנימולים לשמונה (יליד בית) דוחה שבת בדיוק כמו מילת בנים.

חידושים:

המקרה המיוחד של יליד בית שלא טבלה אמו עד שילדה — שהאם לא טבלה לשם שפחות לפני הלידה. ילד כזה בלי הטבילה היה לו דין מקנת כסף. לאחר שהאם כן טבלה, הילד מקבל רטרואקטיבית דין יליד בית (לפי גמרא), והוא נימול לשמונה. אבל מכיוון שאינו יליד בית "חלק", הוא אינו דוחה את השבת. הראב"ד מתקשה עם דין זה, ומתווכח עם סוגיית התוספות בגמרא.

הלכה ט' — קטן שנולד כשהוא מהול, בן שמיני, יוצא דופן, אנדרוגינוס, שתי ערלות — אינם דוחים שבת

"קטן שנולד כשהוא מהול, מי שנולד בחודש השמיני, יוצא דופן, אנדרוגינוס, מי שיש לו שתי ערלות — כולם נימולים ביום השמיני אבל אינם דוחים את השבת, אלא נימולין באחד בשבת שהוא יום תשיעי להם."

פשט:

כל המקרים שיש ספק על חיוב מילה ביום השמיני — ממלים כן לחומרא ביום השמיני, אבל אין זה דוחה שבת.

חידושים:

1) היסוד הכללי: בכל המקרים הללו יש סיבה לחשוב שחייב "וביום השמיני ימול בשר ערלתו" אינו מתקיים בוודאות. הרמב"ם פוסק לחומרא שכן ימולו ביום השמיני, אבל זה לא מספיק כדי לדחות שבת.

2) נולד כשהוא מהול — יש חיוב להטיף דם ברית, אבל זה לא מספיק ל"וביום השמיני ימול בשר ערלתו" כדי לדחות שבת.

3) בן חודש השמיני — לילד זה יש דין נפל (מלשון שאינו חי), זה ספק אם ישרוד, לכן חיוב מילה ספק.

4) יוצא דופן — ילד שנולד דרך ניתוח, לא ברור שיש לו דין יום השמיני.

5) אנדרוגינוס — זה ספק, ומחייבים מספק.

6) שתי ערלות — דיון מעניין: אפשר לשאול, הערלה הראשונה בוודאי חייבת? נדון האם זה ענין של "יש ברירה" — לא יודעים איזו ערלה היא הנכונה. גם מוזכר הכלל **"כל יתר כנטול דמי"** — כמו בהמה עם חמש רגליים, כאילו אין לה רגליים. זה בוודאי מום, רק צריך לדעת איך זה עובד. [סוגריים: מוזכר שהיום עם אולטרסאונד אפשר לברר הרבה מהספקות, אבל למעשה צריך לשאול רב.]

הלכה — מי שנולד בין השמשות

"מי שנולד בין השמשות, ספק בן יום ספק בן לילה, מונים מן הלילה, ונימול בתשיעי שהוא ספק שמיני, ואינו דוחה את השבת מספק."

פשט:

ילד שנולד בין השמשות — סופרים מהלילה, הוא נימול ביום התשיעי (שהוא ספק שמיני), ואין זה דוחה שבת.

חידושים:

1) למה מונים מן הלילה? אם היו סופרים מהיום, יכול להיות שממלים בשביעי, שבוודאי לא מוכן (כי "חמרמותא דיומא שביעאה" — זו סכנה ליום השמיני). אבל העיקר טעם הוא הלכתי: יש ספק דאורייתא של "וביום השמיני", וצריך להיות בטוחים שיוצאים.

4 פסק היום: כיום פוסקים רבנים שלא כמות שהיא, כי כל עוד אפשר להציל את הילד, יש חיוב פיקוח נפש לעשות מה שאפשר. זה פשוט ואין בו ספק. המציאות של ימי חז"ל אינה המציאות שלנו היום.

5 החילוק בין בן שבעה לבן שמונה: החילוק העיקרי הוא שבבן שמונה האם לא הספיקה לתת את ההשפעה (תזונה/התפתחות), ולכן הוא "נחשב כאבן".

לפי שיטת הרמב"ם בסוף הלכות תשובה, שכרת פירושו שהנשמה לא מקבלת השארת הנפש (רק הדעת שעשתה תורה ומצוות ממשיכה לחיות) — זה מתאים מאוד. הוא מת, ועכשיו לא מקבל השארת הנפש.

אבל — אם כרת פירושו מיתה בגיל צעיר (מיתה בידי שמים), נעשה זה קשה מאוד: איך אפשר למות צעיר אחרי שכבר זקן?

הלכה — בן שבעה: וולד של קיימא

"מי שנולד בחודש השביעי לעיבורו, אם נולד שלם, הרי זה וולד של קיימא ומלין אותו בשבת."

פשט:

ילד שנולד בחודש השביעי, אם הוא בריא, הוא ילד בר קיימא וממלים אותו בשבת (ביום השמיני).

הלכה — ספק בן שבעה ספק בן שמונה

"ספק בן שבעה ספק בן שמונה — מלין אותו בשבת."

פשט:

אם זה ספק בין בן שבעה לבן שמונה, ממלים אותו בשבת.

חידושים:

1 סברת מה נפשך: אם הוא בן שבעה ושלם — מילה ביום השמיני דוחה שבת. אם הוא בן שמונה — הוא כאבן, והחיתוך אינו תיקון, אלא סתם חיתוך בשר, שאינו חייב בשבת.

2 נקודה לוגית מעניינת לגבי תיקון/קלקול: הרמב"ם אומר "חיתוך בשר סתם אינו מלאכה" — לא כי זה מקלקל, אלא כי סתם חיתוך בשר הוא כלום. זו מהלך אחר מלומר שזה מקלקל (כמו בחובל שפטור כי זה מקלקל).

3 פרדוקס לוגי: מנקודת מבט האב — הוא לא יודע מה עשה עכשיו. הוא או עשה ברית מילה (תיקון), או סתם חתך (כלום). אם יש לו חיוב לעשות זאת (כי ספיקא דאורייתא לחומרא), הרי המעשה בוודאי תיקון — כי הוא עושה זאת מחמת חיוב. איך אפשר לומר שזה "סתם חתך" כשהאדם עושה זאת מחמת חיוב הלכתי?

הלכה — הוציא עובר ראשו בין השמשות

"הוציא עובר ראשו ולא יצא רובו בין השמשות" — אם הראש יצא בין השמשות ערב שבת, אבל רוב הגוף יצא בשבת — "מלין אותו בשבת" (מחשיבים שנולד בין השמשות).

חידושים:

1 ראשו כולו: יציאת הראש היא כבר כמו כל הלידה — "כולו כראשו דמי". הראש הוא עיקר הלידה, כי זה כשמתחיל זמן הסכנה של לידה.

2 בין השמשות ערב שבת: כל תינוק שנולד בין השמשות ערב שבת נימול ביום ראשון (יום התשיעי), כי אולי בין השמשות עדיין היה יום שישי, ואז יום השמיני היה שבת, אבל מכיוון שזה ספק, לא ממלים בשבת. החידוש כאן הוא שאפילו כשרוב הגוף יצא בשבת, מכיוון שהראש כבר יצא בין השמשות, מחשיבים זאת כספק.

הלכה — מילה שלא בזמנה: דוחה יום טוב שני אבל לא יום טוב ראשון

2 הספק על בין השמשות — רבינו תם נגד גאונים: הספק של בין השמשות חל גם על המחלוקת בין רבינו תם לגאונים לגבי מתי מתחיל בין השמשות. אפילו מי שפוסק כרבינו תם יש לו ספק לאיזה פוסק ללכת, וספק על ספק הוא גם ספק. לכן, ילד שנולד כמה דקות אחר שקיעה — לפי ההיגיון של ההלכה — אי אפשר למול בשבת.

3 תרתי דסתרין: אם אומרים שזה ספק בין השמשות ולא ממלים בשבת, איך אפשר עדיין לעשות מלאכות אז? איך אפשר עדיין לעשות הפסק טהרה אז? זה אכן פלא גדול, אבל "אם לאו אין לך אלא מה שעניך רואות" — צריך להכיר בסתירה.

הלכה — בן חודש השמיני, חכמת הרפואה, דין נפל

"מי שנולד בחודש השמיני קודם שתגמר בריתו — דינו כנפל. אם נולד גמור בשעריו ובציפורניו ואמו אומרת שהוא בן שבעה שאינו תם — נימול."

פשט:

ילד שנולד בחודש השמיני יש לו דין נפל. אבל אם הוא שלם (עם שיער וציפורניים) והאם אומרת שהוא בן שבעה שהתעכב — מתייחסים אליו כילד חי.

חידושים:

1 יסוד חכמת הרפואה של חז"ל: חז"ל הסתכלו לפי הבנתם הרפואית שילד יכול לשרוד אם נולד בחודש השביעי, אבל לא בחודש השמיני. אם ילד נולד בחודש השמיני בריא, אומרים שהוא "בן שבעה שיצא מאוחר" — בדיוק כמו שאם יכולה לשאת יותר מתשעה חודשים.

2 "אם אינו ראוי לבן שבעה ראוי לבן שמונה" — זה הכלל: אם הוא לא בן שבעה, הוא נפל.

3 דין נפל לענין שבת: ילד כזה שלא יודעים אם יכול לשרוד — חז"ל חששו לזוז אותו כי אפשר להחמיר את הסכנה. יש לו דין כמו גוסס — לא נוגעים בו, הוא כמו מוקצה, כי הוא לא נקרא ילד בטוח.

הלכה — בן שמונה: נחשב כאבן

"הרי זה בן שמונה ודאי... נחשב כאבן ואסור לטלטלו... אמו שוחה ומניקתו מפני הסכנה."

פשט:

ילד שנולד בחודש השמיני, כשרואים על גופו שאינו בריא (לא שיער טוב, איברים לא שלמים), נחשב כאבן ואסור לטלטלו. הרמב"ם מסביר: "שלא יראו וולד אלא בתשעה ויצא קודם שיגמר" — הוא עדיין היה צריך חודשים ברחם.

חידושים:

1 "אמו שוחה ומניקתו מפני הסכנה" — סכנת מי? האם מותרת להניקו, אבל לא בגלל סכנת הילד, אלא בגלל סכנת האם (כי היא צריכה להשתחרר מהחלב). זו נקודה חשובה: הילד עצמו כבר יש לו דין שאינו יכול לשרוד, לכן היתר הסכנה הוא רק מצד האם.

2 השוואה לאינקובטור: חז"ל חששו לזוז ילד כזה כי אפשר להחמיר את הסכנה — בדומה לגוסס שאסור לגעת בו. אבל הטעם אינו כי הוא גוסס, אלא כי הוא מוקצה — יש לו דין אבן בהלכות שבת.

3 קושיה קריטית על הדין "נחשב כאבן": אם כבר קרה שבן שמונה שרד שלושים יום ("שהה שלשים יום הרי זה וולד של קיימא"), למה בכלל לומר על ילד "נחשב כאבן"? בכך שנותנים לו את המעמד "כאבן" מטילים עליו גזר דין מוות — לא מטפלים בו, ולכן הוא מת. מוכרים שזו מציאות סטטיסטית גבוהה שהוא ימות, אבל הדין עצמו יכול למעשה להחמיר את המצב.

"וצריך להזהר בדברים אלו הרבה... שסכנת נפשות דוחה את הכל. ואפשר למול לאחר זמן, ואי אפשר להשיב נפש אחת מישראל לעולם."

חידושים:

1) שני אופנים בטעם הרמב"ם: אפשר להבין את הרמב"ם בשני אופנים: (א) זה הכלל הכללי למה סכנת נפשות דוחה כל המצוות — כי נשמה היא בלתי הפיכה. (ב) הרמב"ם מתכוון יותר **ספציפית** לגבי מילה — מילה אינה דבר האבוד, אפשר לעשותה מאוחר יותר; אבל נפש היא דבר האבוד.

2) השוואה ל"חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה": בשבת כל שבת שלא שמרו היא דבר האבוד (השבת נעלמה). במילה לפי הרמב"ם זה לא כך — מילה נשארת, אפשר להשלים, זה לא דבר האבוד.

3) שיטת הראב"ד — כל יום עומד בחיוב כרת: הראב"ד סובר שכל יום שאינו נימול עומד בחיוב כרת (אם במזיד). זה היה עושה שכל יום של דחייה הוא דבר האבוד. אבל **אפילו הראב"ד** מסכים שצריך להמתין בסכנה — הוא לא אומר שכל רגע שעוצרים הוא הפסד בלתי הפיך, כי זה יתוקן לאחר שמקדימים את הרפואה.

הלכה — אשה שמלה בניה ומתו מחמת מילה

"אשה שמלה בנה הראשון ומת מחמת המילה שכשלו כוחו, וחזרה ומלה השני ומת מחמת מילה, בין מבעלה זה בין מבעל אחר — הרי זו לא תמול את השלישי בזמנו, אלא ממתניה לו עד שיגדל מעט ויתחזק כוחו."

פשט:

אישה שמלה את ילדה הראשון והוא מת מהמילה כי כוחו נפל, ואותו דבר קרה עם הילד השני — הן מאותו בעל, הן מבעל אחר — לא תמול את השלישי בזמנו, אלא תמתין עד שיגדל מעט ויתחזק כוחו.

חידושים:

1) ביאור "שכשלו כוחו": הלשון של הרמב"ם "מת מחמת המילה שכשלו כוחו" מדויק — זה לא אומר שהילד מת ברגע המילה (למשל מדימום או מתאונה של מוהל רע), אלא שהילד נחלש אחרי המילה — הוא קיבל חום, כוחו נעלם, ואחר כך מת. זו מיתה שאפשר לייחס לחולשת הילד עצמו, לא לטעות המוהל. החילוק חשוב: כשזו הייתה רק מילה רעה (יותר מדי דימום, מוהל לא טוב), אפשר לומר שעם מוהל טוב יותר זה לא יקרה. אבל כשהילד מת מ"שכשלו כוחו" — זה מצביע על בעיה בטבע/גוף הילד, לא בהליך.

2) פעמיים זה כבר חזקה לענין פיקוח נפש: למה לא ממתנים עד שלוש פעמים (כמו חזקה רגילה), אלא כבר אחרי שני ילדים עוצרים? **לענין פיקוח נפש שתיים כבר מספיקות כדי לעשות ספק.** ילד אחד אפשר עדיין לומר שזה היה מקרה — האם אכלה משהו, או סיבה מקרית אחרת שעשתה את הילד חלש. אבל כששני ילדים מתים, זה כבר עושה ספק שזו בעיה שיטתית. **וספק פיקוח נפש דוחה** — אין צורך להמתין לחזקה מלאה של שלוש, כי בפיקוח נפש הולכים לקולא.

3) "בין מבעלה זה בין מבעל אחר": הרמב"ם מבהיר שלא משנה אם שני הילדים מאותו אב או משני גברים שונים — זה מראה שהחשש הוא שזה בא מצד האם (חולשה תורשתית), לא מצד האב.

4) "עד שיגדל מעט ויתחזק כוחו": הרמב"ם לא נותן זמן ספציפי מתי למול — הוא אומר רק "עד שיגדל מעט ויתחזק כוחו". נשארת שאלה פתוחה מהן ההגדרות המעשיות — מתי רואים שהוא כבר חזק מספיק. הרמב"ם משאיר זאת כהדרכה כללית: שרואים שהוא עייף/חלש, צריך להמתין.

סיום

עד כאן הלכות מילה פרק א' — בזה מסתיים הפרק הראשון של הלכות מילה ברמב"ם.

כל מקרי הספק (מילה שלא בזמנה) אינם דוחים שבת ולא יום טוב ראשון, אבל כן דוחים יום טוב שני של גלויות (שהוא רק מדרבנן). ספיקא דאורייתא דוחה דרבנן.

חידוש לגבי ראש השנה:

"ובשני ימים טובים של ראש השנה אינו דוחה לא את הראשון ולא את השני" — בראש השנה היום השני אינו בקטגוריה של יום טוב שני של גלויות. שני ימי ראש השנה יש להם דין של "כיום אחד" — זה חיוב גמור (לא רק מנהג/דרבנן כמו יום טוב שני של גלויות), ולכן ספק מילה לא דוחה אף אחד משני ימי ראש השנה.

שאלה למדנית לגבי ספק ספיקא:

מה הדין בספק ספיקא — למשל יוצא דופן שנולד ספק בין השמשות — האם מילה דוחה יום טוב שני. הצד הוא: ספק דאורייתא חשוב מספיק כדי לדחות דרבנן, אבל **בשני ספקות** זה עצמו נעשה **דין דרבנן**, ואז יש מקום להקל שמילה אינה דוחה. השאלה נשארת פתוחה.

הלכה — חולה אין מלין אותו עד שיבריא

"חולה אין מלין אותו עד שיבריא. אין מלין אותו מעת שיבריא מחליו עד שבעת ימים מעת לעת, ואחר כך מלין אותו."

אחר כך מביא הרמב"ם מקרים של **חלתה חמה** (חום/מחלה של כל הגוף) לעומת **כאב לו עינו** (מחלה מקומית). בחלתה חמה ממתנים שבעה ימים אחרי ההחלמה; בכאב לו עינו — **מלין אותו מיד** כשהוא מחלים, בלי להמתין שבעה ימים.

פשט:

ילד חולה אסור למולו עד שיבריא. לאחר החלמה ממחלה של כל הגוף ממתנים שבעה ימים; במחלה מקומית (כמו כאב עיניים) ממלים מיד כשהוא מחלים.

חידושים:

1) יסוד ההמתנה — מעשי, לא דין ב"חולה": הסיבה שממתנים אינה כי יש לו מעמד הלכתי של "חולה" (כמו חולה הפטור מסוכה או קריאת שמע), אלא זו **סכנה מעשית** — מילה קשה על הגוף, ואסור להוסיף סכנה על גוף חלש. זה החילוק: בסוכה החולה פטור כי הוא חולה; במילה החולה אינו ראוי למולו כי מילה עצמה יכולה להזיק לו.

2) חלתה חמה נגד כאב לו עינו — החילוק: שיטת רש"י: בכאב לו עינו — **"פסקי עינו וירפאו"** — כשהעין מחלימה, כל הגוף לא היה מוחלש, לכן אין צורך להמתין שבעה ימים. בחלתה חמה **כל הגוף חלש** וצריך זמן להחזיר את כוחותיו. אבל אפילו בעת מחלת העיניים, כל זמן שהוא עדיין חולה, **לא ממלים** — כי זה מפריע וזה מעט מסוכן. רק החילוק הוא **לאחר ההחלמה**.

3) ירוק ואדום ביותר — לא מחלה, אלא התפתחות טבעית: הרמב"ם מביא שילד שירוק (חירור/צהבהב) ממתנים עד שיפולו בו דמים — עד שיקבל יותר דם ויהיה אדמדם. ילד שאדום ביותר ממתנים עד שיבולע בו דמו — עד שדמו ירגע. זה בכלל לא מחלה — זה חלק רגיל מהתפתחות התינוק. היום קוראים לזה "בדיקת בילירובין" — מספר בדם שלוקח זמן עד שהוא מתייבב. בדרך כלל ביום השמיני זה כבר מספיק בתינוקות בריאים, אבל לא תמיד.

[סוגריים: **מקבילה לספירת העומר** — זה מושווה לספירת העומר: היהודים יצאו ממצרים כמו תינוק שזה עתה נולד, עדיין "צהוב", והיה צורך להמתין שבעה שבועות עד ש"נולדו בהם דמיו."]]

הלכה — סכנת נפשות דוחה את הכל

הלכות מילה – פרק א', הלכה א': מצוות עשה שחייבים עליה כרת

הקדמה – קישור למצוות מילה

דובר 1:

טוב, אנחנו לומדים הלכות מילה, וזה החלק האחרון של ספר אהבה של הרמב"ם, מצוות מילה. אומר הרמב"ם, מצוות מילה היא הלכות קצרות מאוד, שלושה פרקים.

אומר הרמב"ם, בואו נחבר עכשיו את המילה לקמפיין שלנו ולאירוע שלנו. אנחנו מחזיקים עכשיו את הימים האלה באמצע גיוס כספים לבית המדרש שלנו, כדי שנוכל להמשיך להגדיל תורה ולהאדירה. והנדיב הגדול שלנו, הרבני הנגיד ר' יואל ורצברגר, תואם את כל התרומות שאנשים נותנים. זה אומר שהכסף שיש לכם עכשיו, אתם נותנים שם 360 דולר, זה מגיע לשם ל-700 ומשהו. רצינו את ההזדמנות הזו, אנחנו מחכים לתמיכתכם, וגם להפיץ את השיעור שלנו ולזכות עוד יהודים.

נו, איך אנחנו יכולים להמשיך זאת להלכות מילה, ואנחנו לומדים ונראה אולי בסוף, סוף ההקלטה, נראה שזה מתאים לפרק. אבל כסף תמיד יכול להתאים, ו"אם אין קמה אין תורה".

סיכום הקודם – שלושה חיובים במילה

דובר 1:

נו, היינו בלימוד שיש שני חיובים בעצם של מילה: יש חיוב על האב למול את הבן, יש חיוב על בית הדין למול בני ישראל, דיברנו על זה איך זה עובד, וחיוב שלישי, איך אם מישוהו לא נימול, צריך הוא למול את עצמו.

אז זה מאוד דומה למה שיש בהלכות תלמוד תורה: יש חיוב על אדם ללמד את בנו, יש חיוב, יש ממש חיוב בית דין ללמוד עם תלמידים, יש חיוב על הרבנים והחכמים ללמוד עם תלמידים, ומי שלא למדו אביו צריך ללמוד בעצמו.

וכמו שכל אחד מבין במילה, המנהג הוא שמשלמים כסף, משלמים ממש, יש שאלה על זה, למוהל שימול. זה כמו שהמילה היא כמו לימוד התורה בגוף, שלמדנו בהלכות ברכת המזון, "ברית ותורה", ברית קודמת לתורה. אז ברית זה מה שעושים עם הגוף, מביאים כסף, זה מביא לכך שיוכלו ללמוד תורה.

כאן אני מביא פירוש אחר, מי ש"מוצא לבו ערל", מי שמוצא שליבו ערל, שיקשיב לשיעורי התורה, בשיעורים ובשיעורים האחרים של ר' יצחק, יש במלטה שהכל דבר טוב, אבל "אורפכין לא סגיא".

הלכה א' – מצוות עשה שחייבים עליה כרת

דובר 1:

אומר הרמב"ם, פרק א', הלכות מילה, מצוות עשה אחת, זו היא מצוות העשה שהרמב"ם הולך להביא את הפסוק שכתוב בתורה שצריך למול, והיא למול את הזכרים ביום השמיני, למול את הזכרים ביום השמיני מהלידה. וזה דבר כאן, הצדוקים באים והם הולכים לבטל את המצווה.

אומר הרמב"ם בפרק הראשון, אומר הרמב"ם, מילה היא מצוות עשה שחייבים עליה כרת, זו מצוות עשה וחייבים על זה כרת. בדרך כלל, כרת הוא דבר חמור, זה על מצוות עשה, לא כל מצוות עשה יש עליהן כרת, קרבן פסח אכן יש עליו כרת ומילה, שני הדברים האלה, אבל מילה היא מצוות עשה כל כך חמורה שחייבים עליה כרת, שנאמר, מביא הוא את הפסוק, "וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו", אומרת התורה, "ונכרתה הנפש ההיא", מי שלא ימול, הנפש שלו תיכרת.

דיון: למה הרמב"ם מתחיל עם כרת?

דובר 2:

טוב מאוד. אז, למדנו שספר אהבה הוא אחת עשרה מצוות, אם אני זוכר, כולן מצוות עשה, והאחרונה היא המצווה. בדרך כלל אצל הרמב"ם במצוות לא תעשה הוא מתחיל "אסור כך, ומי שעובר", וכאן זה קצת מעניין, כי

כתוב "מצוות עשה שחייבים עליה כרת", כביכול אתה כבר יודע שיש מצוות. זה מאוד מעניין, זה לא כמו שהרמב"ם בדרך כלל מניח למישוהו שלא יודע כלום. לא, הוא רוצה לומר לנו שזה חמור יותר לכאורה מכל האחרות שלמדנו ברמב"ם. הוא רוצה גם לומר את העונש כרת, למה הרמב"ם צריך לומר את זה? וכרת יש על שלושים ושש דברים. הוא הולך אחר כך להאריך יותר איזה חיוב כרת. אבל חוץ משתי מצוות עשה, פסח ומילה, הן המצוות עשה היחידות שיש עליהן כרת, כמו שאמרת.

דובר 1:

ולכאורה זה הגיוני, כי זה כמו, מילה כל אחד מבין, זה יסוד של יהדות, יהודי צריך להיות לו ברית, ואותו דבר פסח, זה נראה כמו בריאה חדשה, יציאת מצרים, וזה פלא על זה. גם שניהם קצת לפני התורה, כביכול, אברהם אבינו כבר נימול, זו הקדמה לתורה, והיהודים מביאים קרבן פסח בפסח מצרים עוד לפני שהכל מתחיל, ושם כבר כתוב "ונכרתה" בשני המקומות.

דובר 2:

אמת. אפשר לומר שזה היהדות הבסיסית, בזה זה מאוד חשוב. פסח אינו ברית, אבל כן, חיתור קודם. כתוב כן, דם פסח ודם מילה.

דובר 1:

אה, זה היה מחובר. אוקיי, טוב.

הלכה א' (המשך) – על מי מוטלת המצווה

דובר 1:

אומר הרמב"ם, על מי מוטלת המצווה? מי הוא זה שעושה את המצווה? מצווה על האב למול את בנו. המצווה היא על האב למול את בנו. ועל הרב למול את כל עבדיו. למדנו שגם, הרמב"ם הולך מיד לומר, שלא רק על הבנים, גם על העבדים שנולדים לאדם בבית, או נראה בדיוק אחר כך את הפרטים מתי עבד צריך למול, יש חיוב על הרב, על הבעלים של העבדים, על האדון. כמו שכתוב בפסוק "יליד בית ומקנת כסף". או עבד שנולד לך בבית משפחה, או מקנת כסף, עבד שקנית, צריך בעל הבית למול.

דיון: מאיפה בא החיוב מילת עבדים?

דובר 2:

אוקיי, טוב. אבל, הסיבה היא פשוטה, כי עבד שנכנס לאדון נעשה עכשיו מחויב בכל המצוות. והוא נעשה מחויב בכל המצוות כמו אישה, ומצוות מילה מחויבת על כל אחד, חוץ ממי שלא שייך אצלו, מי שאין לו... אם אישה הייתה כן שייכת מצוות מילה, הייתה גם חייבת כרת, אני חושב שהיא אף פעם לא חייבת כרת. קרבן פסח זו אכן גם המצווה שלא צריך לעשות. אבל על כל פנים, אף על פי שלעבד יש דין כמו אישה, אבל שייך אצלו מצוות מילה.

דובר 1:

נכון, אבל אני לא יודע אם זה בגלל זה. אתה יכול לומר כך, שלא, קודם כל, איש, למשל כהן, כשהוא נעשה גדול, הוא בן שלוש עשרה, יש לו בעצמו חיוב למול את עצמו. אני לא יודע אם לעבד יש בעצמו חיוב למול את עצמו. יש חיוב... כתוב כך?

דובר 2:

"חיוב על הרב".

דובר 1:

כן, כמו בנו.

דובר 2:

אני לא יכול להגיד לך. החיוב על הרב בא כנראה מזה שהעבד מצווה.

דובר 1:

אוקיי, איך עושה זאת בית הדין? בית דין הולך ויכול למול במקום אם האדם לא מל בעצמו את ילדו. אבל איך עושים את זה? מתחילה שאלה, צריך לכפות?

דובר 1:

כן, בית דין... מתי זה האב? האם זה עניין של רצון? האב רוצה, אבל אם לא, מה העניין?

הלכה ב' – אין מלין שלא מדעתו

דובר 1:

הולך כאן הרמב"ם לומר את ההלכה: **אין מלין בנו של אדם שלא מדעתו**. לא הולכים, אין דבר כזה שימולו את בנו של אדם אחר שלא מדעתו. **אלא אם כן עבר ונמנע למולו, אלא אם כן הוא עבר והוא נמנע ובכלל לא מל, אז בית דין מלין אותו בעל כרחו**.

מה זה אומר? זה אומר, כל עוד זה עדיין בתוך שמונת הימים? עד שנגמר הלילה של היום השמיני? או כשהיום השמיני כבר עבר? הרמב"ם מתכוון לומר, לא תחשוב שאם כתוב, פשט פשוט, אם כתוב שבית דין מחויב, אולי כתוב שבית דין הולך למקומות שיש שם ילדים בני שמונה ימים והם מולים את כולם. לא, בעצם מבקשים מהאב שימול, או מחכים שהוא ימול, ואחר כך בית הדין עושה את זה, כי יש להם הליכים, אני לא יודע. אבל הנקודה היא, אם אדם הוא עובר, אז בית הדין...

דובר 2:

בית הדין רק כאן כדי לוודא, אם האב לא עשה את זה. אבל לא עושים את זה לכתחילה. זה לא שיש... שמי שרוצה יכול, ולאב יש רק פשוט חיוב גדול יותר. אפשר לחשוב, למי יש את החיוב למול את הילד? או לאב או לבית הדין? אומר הוא לא, לאב יש את החיוב. אם האב לא עשה את חיובו, אז מתחיל דבר על בית הדין, שלבית הדין יש... זו עבירה.

הלכות מילה פרק א' – חיוב מילה: אב, בית דין, והאדם עצמו

הלכה ב' (המשך) – "בית דין מלין אותו בעל כרחו"

דובר 1:

לא, אני חושב ש"בית דין מלין אותו בעל כרחו" נראה לי שזה לא אומר שבית הדין הולך ולוקח את הילד ובית דין מל. אלא "מלין אותו בעל כרחו" אומר שבית הדין מפעיל לחץ על האב שהאב ימול. כי כך מתאים להמשך. "נתעלם מבית דין" – האב התחמק מבית הדין, "ולא מלו אותו" – הוא לא מל את הילד. שבית הדין לא מל? במילים אחרות, קודם... לא, או "ולא מלו אותו" – האב לא ציית. אין הבדל בדיוק בסדר איך זה. "שבית דין מלין אותו בעל כרחו". "שבית דין מלין אותו בעל כרחו". יש שלוש רמות כביכול. קודם מחכים לאב, אם האב לא עושה את זה, בית הדין תופס אותו ומל אותו. "נתעלם מבית דין" אומר שהילד התחבא, או שהילד לא נימול... נכון, כי לא פשוט שבית הדין מל את כולם, הם מצפים שהאב ימול, הגיוני "להתחמק". כן, "ולא מלו אותו" – לא מלו אותו.

אז האדם רוצה לחשוב, נו, האב לא עשה את זה, וגם לא בית הדין, על מי החיוב עכשיו? כשיגדל, הוא חייב למול את עצמו, או עולה החיוב עליו? הם מסבירים, התורה אמרה חיוב שאדם צריך להיות מהול. זה החיוב העיקרי. מי עושה את זה? אז קודם צריך האב לעשות את זה, אם לא האב, בית הדין. כולו, החיוב חוזר ממי שיכול לעשות את זה עכשיו ברגע הזה. כשאדם כבר גדול, יש לו כוח על עצמו שיכול... בית הדין יכול לטפל באנשים גדולים גם, זו לא הנקודה. בית דין רואה שזה רק יהיה אצל... בית הדין, אחרי שבית הדין יודע, בית דין לא הולך לבדוק. כשאדם, נולד ילד חדש, בית הדין יכול לבדוק אם לקחו מוהל. זה לא... אי אפשר לומר שבית דין אינו חלק מברית המילה. אבל יש מה שמכניס את בית דין לתמונה. אם זה לא הצליח, שהילד לא היה שם, ואני לא יודע מה כל המניעות, החיוב עולה עליו. אז יש חיוב למול אותו.

דיון: על מי החיוב העיקרי?

לא, יכול להיות בדיוק להיפך. אפילו אצל הבן, החיוב של הבן בא מזה שהאב מצווה.

דובר 2:

לא, נראה אחר כך שלא.

דובר 1:

תראה?

דובר 2:

נראה. **עבר עליו אדוני ולא מלו...** זה לא אומר שיש חיוב על עבד למול את עצמו כי הוא יהודי. זה עדיין חלק מלהיות יהודי. זה דבר אחר. אדם יהודי שיש לו עבד צריך למול את עבדו, וזה כמו שכתוב מילת עבדיו מעכבתו מלאכול בפסח וכו'. זה חיוב על האדון. זה דומה לכך שלאב יש חיוב על בנו. אני לא רוצה לומר שזה חיוב של העבד כי הוא מחויב במצוות וכו'. אני רוצה לומר שזה משהו חיצוני. ליהודי יש עבד, צריך למול אותו. אין לי ראייה, אני רק אומר לפי עניות דעתי.

דובר 1:

אוקיי, בוא נראה. מדברים שנראה בהלכות שונות איפה אפשר לראות שיש אכן את הפיצול הזה.

הלכה א' (המשך) – עבר האב ולא מל

דובר 1:

"עבר האב או האדון ולא מל אותם" – האב או האדון התרשל, הוא לא עשה את זה, לא מל. **הוא ביטל מצוות עשה, "אבל אינו חייב כרת, שאין הכרת תלוי אלא בערל עצמו"**. ה"ונכרתה" כתוב על "הנפש ההיא", על הזכר שלא נימול. אין כרת על זה... זה מעניין. יש לך כאן כך, האדם שעליו חל החיוב והכרת, ואחר כך יש לך מי שיש לו את החיוב לעשות את מעשה המצווה.

עכשיו, היית יכול לפרש בחוכמה שהפסוק אומר לאב, "אם לא תמול את בנך, בנך ייכרת". לא כתוב ממש כך, אבל אם כתוב כך, יכול להיות שזו אשמת האב אפילו, אבל הוא מקבל את הכרת, או אחר כך צריך לראות. זה לא ממש כך. עוד נראה על הכרת. אני רק אומר מה שהיינו יכולים לחשוב מאחר שכתוב בפסוק.

אבל בינתיים, ההלכה הראשונה, כמו תמיד ההלכה הראשונה, אומר הרמב"ם פשוט מה היא המצווה העיקרית ומה הם העונשים, כך זה הולך בדרך כלל בהתחלה.

הלכה א' (המשך) – חיוב בית דין

דובר 1:

"ובית דין מצווין למול את אותו הבן או העבד בזמנו". בית הדין מצווה, מלבד האב והאדון, גם בית הדין מצווה למול את הבן או את העבד שהאב או האדון לא עשו את המצווה. אבל כתוב "בזמנו". אם הוא נולד, אבל ביום השמיני לא עשה האב, האם לעולם לא יוכלו לעשות?

דובר 2:

הזדמנות כמה שהוא רוצה. אבל העבדים לא יודעים מתי החיוב. אני מתכוון שאין להם לימוד מאוחר יותר. אם הוא נולד האם גם צריך או לא.

דובר 1:

ולא יניחו ערל לא בישראל ולא בעבדיהם. בית הדין לא יניחו... כאן אתה רואה קצת כמו שאמרת. כמו שעבדי ישראל שייכים גם להיות להם מילה, לא בגלל שהוא בעצמו דין ישראל.

בית דין מצווה, מלבד החיוב שיש על אדם על בנו ועל עבדיו, יש מצווה על בית הדין לוודא שאצל יהודים אין ערלים.

דיון: איך עושה זאת בית הדין?

דובר 2:

הוא יכול לחיות. אז מתי יודעים שהוא יכול לקבל כרת? ביום שהוא מת. אבל אפילו ביום שהוא מת, אם הוא מל את עצמו ברגע האחרון, אינו חייב כרת. רק כאשר הוא מת כשהוא ערל, אז הוא חייב כרת.

השגת הראב"ד — כרת והתראה

מיד במקום הראב"ד, הראב"ד אומר שהעניין הוא שכרת אפשר לתת רק כאשר יש התראה. לא, רגע, בואו נבין מה הרמב"ם אמר. הרמב"ם אומר דבר פשוט מאוד. הרי יש כאן דבר מוזר שנקרא כרת על מצות עשה שאין קבוע לה זמן, נכון? בדרך כלל כרת יודעים שאכלת חלב, זה נגמר, אתה חייב כרת. כך, עשית את הדבר, זה נגמר. או אפילו קרבן פסח, הפשט היה בירושלים, לא היה רחוק וטמא וכדומה, שהוא יכול לקיים את קרבן הפסח. לא סיימת כל האלמנטים. אם כן, ביטלת מצוות עשה.

אבל ממילא, עכשיו למדנו, זו מצווה לכל החיים. זו מצווה אמנם בשמונת הימים, אבל... כן, שמירת שמונת ימים היא רק מצווה נוספת, הידור מצווה כזה, אבל המצווה היא לכל החיים. והחייב הוא על עצמו. אבל אם אין לו עדיין ילד, האב אינו חייב מילה. שמונה ימים הוא אף פעם לא, הוא לא יכול לעשות בעצמו. אז, עכשיו יש לו חיוב למול את עצמו כשהוא מבוגר, הוא צריך להיות יהודי מהול.

אז, חושב הרמב"ם דבר פשוט. כלומר, אז מתי אני לא עושה מצוות עשה? מצוות עשה אומרים לי שאני צריך לעשות כל היום. אז תעשה, תעשה, כל רגע עומד עליך "עשה, עשה, עשה". אבל מתי לא עשיתי? חייבים להיות חיים שלמים שלא עשיתי, כי זו מצוות עשה, לא מצוות לא תעשה.

אז, הרמב"ם בפירוש המשניות, כפי שהוא מביא כאן, אומר, זה אמנם חידוש, הוא לא יודע מצווה אחרת בכל התורה שיש חיוב העונש אחרי שמתים. אבל זה הגיוני בגלל שזו מצוות עשה שצריך לעשות.

שיטת הרמב"ם בכרת — לפי הלכות תשובה

לפי הרמב"ם, איך הרמב"ם לומד מה כרת אומר, לפי מה שלמדנו בסוף הלכות תשובה, זה מתאים מאוד. כי הרמב"ם אמר שכרת פירושו שנשמתו אין לה השארת הנפש. רק הדעת חיה, רק הדעת שעשתה תורה ומצוות. והאדם שקיבל כרת לא מקבל השארת הנפש. מה שמתאים מאוד שהוא מת, ועכשיו הוא לא מקבל השארת הנפש.

אבל אם כרת פירושו המוות עצמו, שימותו בגיל צעיר, אז זה נעשה מאוד קשה. כלומר, הרמב"ם יכול עדיין לומר שמישהו חייב כרת עד שימות, והוא ישאיר את זה כך. אבל לאחרים זה מאוד קשה. כלומר, הוא מת בשמונים, והוא לא היה בכרת? מה?

דובר 2:

זו אפילו לא הקושיה שלך, זו קושיית הראב"ד.

דובר 1:

לא, זו לא הקושיה שלך, לא קושיית הראב"ד. קושיית הראב"ד היא על התראה. אבל סתם, הראב"ד סבר שזה לא הגיוני. יכול להיות שהוא מתכוון גם לזה.

דובר 2:

לא, הראב"ד סבר שכרת מקבלים רק כאשר יש התראה.

דובר 1:

זה הפקפוק. הוא מתכוון שאי אפשר לקבל כרת על התראה, וההתראה היא ספק, כי אולי מחר האדם יתקן. להיפך, שוב, הראב"ד אומר שזה לא נכון. הראב"ד חשב שהרמב"ם מתכוון לומר... מה זה אומר שאפשר תמיד למול את עצמו? שזה כליא ספק, אי אפשר לומר לו כי הוא אולי ילך. אומר הראב"ד, זה לא הגיוני על כרת. כרת הוא הקב"ה, מן השמים אין להם ספקות. הם יודעים אם אתה הולך למול את עצמך, אם אתה מחזיק בעצמך למול. ממילא אפשר כן לתת את הכרת. זה מה שהראב"ד אומר, מבין? שבשמים לא שייך לומר שספק הוא בעיה, אבל בדיני אדם שייך לומר דבר כזה.

דובר 2:

לא, על מי החיוב?

דובר 1:

מה?

דובר 2:

מאיפה אתה מקבל את הדיווח הזה? מה קרה? אתה ממציא דבר שלא כתוב.

דובר 1:

מה?

דובר 2:

כתוב כאן שהאב צריך, אם לא האב, בית הדין, אם לא בית הדין, הוא בעצמו. אבל לא כתוב שכל זה מתחיל כי הוא צריך בעצמו.

דובר 1:

מה זה אומר? זה מאוד ברור. זה מאוד קשה לומר שזה מתחיל שהוא צריך בעצמו, כי הוא עדיין ילד בן שמונה ימים. זה מאוד שייך. אבל זה לא רק דבר שכשאתם נעשה בן שלוש עשרה עולה עליו חיוב מילה. חיוב מילה הוא חיוב שמחפש מארה, מחפש בעל בית.

דובר 2:

מאיפה אתה מקבל את הרעיון הזה?

דובר 1:

כך למדתי. זה דבר חדש, כן, אבל לא כתוב כאן. זה לא כל כך פשוט. וזה לא רק זה, זה מאוד ברור ב... אוקיי, בוא נלמד דבר.

זו המצווה למול אחר. אני מתכוון גם, אתה יודע, כתוב בית דין, כמו שאמרת, זה לא אומר שבית הדין עומד עם המשטרה ועושה. הרעיון יותר ש... זה חיוב על כלל ישראל כך. כן, אם האב בדיוק לא נמצא, מטפלים. זה לא פשט ש... כל דבר הוא חיוב על בית דין, על כל מצווה שבעולם בית הדין כופה. לא, לא, לא, לא, לא.

דובר 2:

זה לא חידוש, אתה שואל. גדול, בית הדין לכפות, כמו שהם כופים על כל המצוות האחרות.

דובר 1:

כאן יש משהו חדש, זה אומר, הם אומרים שזה לא פשוט שלכל אב יש משהו ייחודי. לאב יש את המצווה, אבל גם... בבקשה, בבקשה. נא. גם כל היהודים הם עדיין חלק מהדבר הזה.

דובר 2:

אוקיי.

"וכל יום ויום שעובר עליו משגדל" — ביטול מצוות עשה וכתר

תרגום לעברית

דובר 1:

אז אז כן, "וכל יום ויום שעובר עליו משגדל ולא ימול את עצמו, הרי מבטל מצות עשה". מאימתי הוא נעשה גדול ועדיין לא קיים את המצווה שהוא צריך למול את עצמו, הרי מבטל מצות עשה, אז הוא מבטל מצות עשה. דיברנו שמצות עשה זו יש עליה כרת. ומתי הוא נעשה חייב כרת? אומר הרמב"ם, "אבל אינו חייב כרת עד שימות והוא ערל במזיד". כרת הוא רק חייב כאשר כבר עבר כל חייו ואין לו עוד שום הזדמנות למול את עצמו, הוא מת כשהוא ערל במזיד.

כי הכרת, כל זמן שאדם יכול עדיין לתקן... כלומר, כל זמן שהוא יכול עדיין לתקן, הפשט הוא, כרת הוא על כך שלא מל את עצמו עד הסוף. כלומר, כרת אינו על ביטול מצות עשה, אלא על כך שהאדם חי את חייו כערל. אז אם אדם ימול את עצמו היום או כשהוא בן חמישים, הרי הוא לא מקבל כרת,

דובר 2:

כן, אבל בכל זאת, הבעיה היא, כאשר אדם מל את עצמו בשלושים וחמש, מה קרה? הוא חי כל יום בכרת?

דובר 1:

הראב"ד סובר אבל שזה שווה לחיוב כרת.

דובר 2:

אה, זו מחלוקת הרמב"ם עם הראב"ד.

מחלוקת רמב"ם וראב"ד ביסוד הכרת

דובר 1:

זה הדבר. הרמב"ם אומר שכרת לא פירושו עונש מיתה בידי שמים. הראב"ד אומר שזה חומר הדבר. זה סוג עבירה שיש עליה כרת. הוא לא אומר שיש לך כרת. כי הוא גם מודה שכאשר אדם מל את עצמו אז אין לו כרת, כן? מה קרה עם כל הכרתות כל השנים? זו בעיה לשמים לקחת כרת.

אני אומר, אז כן, כל עוד לא קרה כרת, זו קטגוריה של חיוב כרת, אבל הוא לא קיבל כרת. העונש כרת הוא מקבל כשהוא מת.

דובר 2:

אה, פשוט כך. אתה לא יודע מה פירוש העונש כרת?

דובר 1:

הראב"ד לא אמר לי כאן מה פירוש העונש כרת. אבל כאשר אנחנו מדברים בהלכה חיוב כרת, הפשט הוא שהוא חייב כרת. על זה הוא אומר, העונש קורה שהוא חייב סקילה, הוא עדיין לא נסקל, זה נושא אחר איך זה מתבצע למעשה.

דובר 2:

בסדר.

דובר 1:

כן.

הלכה ג' — מילת עבדים: יליד בית ומקנת כסף

דובר 1:

הלכה ג'. הלכה ג' אומר הרמב"ם, על עבד. למדנו שהאדון יש לו מצווה למול את עבדו. אומר הרמב"ם, "אחד עבד שנולד ברשות ישראל, ואחד עבד הנלקח מן הגוים". אין חילוק, כפי שהרמב"ם מפרט, "יליד בית או מקנת כסף". יליד בית הוא העבד שנולד ברשות ישראל, ומקנת כסף הוא עבד שנקנה. "הכל חייב רבו למולן". האדון חייב למול אותם.

יש חילוק, יליד הבית נימול לשמונה, את יליד הבית מלים לשמונה כמו ילד יהודי רגיל, בן שמונת ימים ימול לכם כל זכר, ומקנת כסף נמול ביום שנלקח. כאשר קונים עבד חדש, אז מחזיקים אותו. אפילו נלקח ביום שנולד, אפילו אם הוא תינוק טרי שנולד זה עתה,

הלכות מילה: מקנת כסף ויליד בית, ודין עבד שאינו רוצה למול

הלכה ג-ה: מקנת כסף שנימול לשמונה ויליד בית שנימול ביום שנולד

דובר 1: אז מה אתה אומר? אם לוקחים אותו כשקונים אותו בעשרים, צריך למול אותו בו ביום, ואפילו קונים אותו כשהוא בן יום אחד, צריך למול אותו בו ביום. נכון?

דובר 2: כן, כי אלו הפסוקים. בפסוק שכתוב מתי צריך למול בשמונת ימים, כתוב יליד בית. אצל מקנת כסף לא כתוב שמונת ימים.

דובר 1: אני מבין מה אתה אומר, אבל החילוק ביחס לאחר לא ברור.

בואו נמשיך. "יש מקנת כסף שנימול לשמונה". הרמב"ם אומר שמקנת כסף מלים ביום שקונים אותו, אבל יש מצבים שגם מקנת כסף נימול לשמונה. ויש גם להיפך, יליד בית שנימול ביום שנולד. יש גם מצב שעבד שנולד אצל אדם בבית צריך למול ביום שהוא נולד.

"כיצד?" זה הרמב"ם מסביר. "לקח שפחה ולקח עוברת עמה." הוא קנה שפחה שהיא מעוברת, והוא אומר שהוא רוצה לקבל גם את העובר. ולקח עוברת עמה, אוטומטית זה אומר שהוא צריך לשלם עבור העובר. בסדר, בואו נראה. הוא קונה את שניהם ביחד. "לקח שפחה מעוברת וילדה, הרי זה נימול לשמונה. מילתו לשמונת ימים. אפילו שלקח העובר בפני עצמו."

אה, הוא קנה בנפרד. כלומר, האדם שמוכר את השפחה אומר כך: אני גובה ממך אלף דולר עבור השפחה, וחמש מאות דולר עבור העובר, מה שזה לא יהיה. הוא קנה את העובר. "אפילו שלקח העובר בפני עצמו", הוא קנה את העובר. הרי העובר כמו מקנת כסף שקונים. "הרי העובר מקנת כסף הוא." נקרא מקנת כסף. "אבל הואיל וקנה אמו קנה אותה", אבל למעשה הוא קנה את האם גם לפני שהיא ילדה את הילד, הוא רצה להבין שהילד היה כן יליד בית, ממילא נימול לשמונה הוא נימול בשמונה, ובמקרה כזה לא הולכים אחרי מקנת כסף, אלא הולכים אחרי העובדה שזה יליד בית.

דין יליד בית שנימול ביום שנולד

ומתי להיפך, שיליד בית נימול ביום שנולד? אומר הוא כך, "לקח שפחה לעיבורה", אדם קנה שפחה כי הוא רוצה את העיבורים, הוא לא רוצה את השפחה, הוא לא רוצה שהשפחה תבוא בכלל לעבוד, אבל הוא רואה שהיא הולכת להיות מעוברת.

דובר 2: "או שלקח שפחה על מנת שלא להטבילה לשם עבדות", הוא לקח שפחה... לא, יכול להיות שהוא בכלל לא קנה את השפחה, הוא קונה שפחה לעיבורה, שיש אולי בעיה של דבר שלא בא לעולם, אני לא יודע. הוא קונה את הזכות לעיבורי השפחה.

דובר 1: אה, הוא קנה את העיבורים שלה.

דובר 2: אה, כך, כן, כך צריך להבין, זה אומר כמו דקל לפירותיו, יש לי את הזכות של כל העיבורים שהולכים לבוא, זה כבר כן קיים, זה לא לא קיים, זה לא תלוי, זה כבר קיים. קודם דיברנו שכבר קיים עיבור, נכון? יכול להיות אני לוקח שפחה, והזכות שלי, לא לעבוד לעבוד בשבילך, או מה שהיא עושה, אבל הזכות שלו היא עיבורי השפחה.

"או שלקח שפחה על מנת שלא להטבילה לשם עבדות", הוא לקח שפחה בתנאי שהיא לא תקבל דיני שפחה, שהיא תצטרך לטבול. זה כבר, מה הקטגוריה שלה? היא לא נקראת שפחה? היא לא מחויבת במצוות? היא לא שפחה אמיתית.

"אף על פי שנולד ברשותו", אפילו הילד נולד ברשותו, טכנית, אם אתה רואה שפחה לעיבורה, כלומר הוא הביא את השפחה לשבת בביתו לעיבורה. **"אף על פי שנולד ברשותו"**, אבל זה כן מקנת כסף, כי העבד נעשה שלו כשהוא נולד, וזה קנין. אותו דבר אצל השפחה, כי לא היו לה דיני שפחה כי היא הייתה על מנת, כלומר יש לזה דין כמו מקנת כסף.

"וכיון שנולד זה, כולו מקנת כסף לבדו, וכולו יום קנינו". כלומר כך הוא נעשה מקנת כסף, כי הוא קנה את השפחה בשביל זה. היא לא באמת בכלל שפחת ישראל כדי שיהא הבן יליד בית. יליד בית פירושו תמיד ילד שנולד לשפחה ישראלית שנמצאת אצלו בבית. אבל במקרה כזה אומר הוא שהיא לא נעשתה שפחה. זו הנקודה.

יש שני דרכים: או שהאם הוא לא קנה, הוא רק קנה את הזכות עליו. או שהאם הוא קנה באופן שהיא לא נעשית שפחה, אז היא לא... הילד לא נולד משפחה יהודית. ממילא הוא לא יליד בית, ממילא הוא מקנת כסף. מתי הוא נעשה מקנת כסף? חודשיים אחורה. אין חילוק. זה שהוא כבר נולד מקנת כסף לא עושה אותו מקנת כסף. יליד בית חייב להיות שהוא נולד לשפחה שלך. נכון?

דובר 1: כן, אבל "ואם טבל לאמו אחר שנולד, הרי זה נימול לשמונה". איך זה עובד? הוא חופשי?

דובר 2: כן, כי עכשיו הוא נעשה... נולד ל... למה היא שפחה ישראלית? שפחת ישראל, אפשר לומר.

ואין רשאי למכור עבד עצמו לעולם הם בך תעבודו, "והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם", זה הפסוק, שמותר למוכרו לגויים, כי הוא עדיין אינו עבד של יהודי. ואם הוא כבר עבד כנעני מלא, אין רשאי למכור עבד, אין רשאי לשחרר עבד, "והתנחלתם", אם הוא שלך אין רשאי לשחררו, ולמוכרו לגוי. אבל כאן העניין הוא של אי מכירה לגוי. עבד יהודי, עבד כנעני, אין רשאי למוכרו לגוי. אבל הרי הוא גוי, כל הנקודה היא שהוא רוצה להישאר גוי.

הרמב"ם שם כאן דגש על המילה "לגויים", אני חושב שזה אחד משני הטעמים, או שהוא מתכוון לומר שהוא רוצה להישאר גוי, הוא לא רוצה להיות יהודי, "לחזור ולהיות לגויים", הוא אומר את הסיבה, אי אפשר לומר שיהודי אחר יכול גם להחזיקו שנים עשר חודש. או שהוא מתכוון לומר שמותר למוכרו לגויים כי עדיין אין לו דין של עבד כנעני של יהודי.

דין התנה עמו שלא ימול

"וישנה הלכה מתחילה, אם התנה עמו רבו הגוי שלא ימול אותו", כלומר כשהיהודי הלך לקנות אותו מאדונו הגוי, עשה תנאי שאני לוקח אותך אבל בתנאי שלא ימול אותו, "מותר לקיימו כשהוא ערל". כן, זה ברור. "מותר לקיימו", כמו שהיה לנו קודם עם השפחה, כמו "על מנת שלא להטביל לשם עבדות", כלומר, הוא עושה איתו עסקה שאתה תהיה עוזרת הניקיון שלי אבל לא העבד שלי, לא דין עבדות, שיהיה לנו סוג אחר של עסקה. כמו שיש דין עבד כנעני, עבד של ישראל, אם רוצים אפשר לעשות כאילו לא עבד.

לא, אדם רשאי להמשיך, לגרום לאנשים אחרים לעבוד עבדו. להיכנס לקטגוריה של עבד, זה אי אפשר. אם זו נקודה שצריך להסכים עם הדינים של המקח, לכאורה זה סתם תנאי.

קושיא: עם מי עושים את התנאי?

עם מי עושים את התנאי? עם הקב"ה? אתה מבין מה אני שואל? המעשה היא משכון של בית דין? עם מי עושים את התנאי?

דובר 1: לא, לא, התנאי הוא עם העבד, שהוא לא נכנס לקהל עדתו, הרי אין לו את ההטבות.

דובר 2: אז למה אני לא יכול לעשות את זה אחר כך? למה אחר כך לא רצה אני לא יכול לחזור לראשון?

דובר 1: אה, עכשיו רבי גאון. העניין הוא שכשהוא שוב...

הלכות מילה – דיני עבד כנעני וגר

הלכה ו: דין עבד כנעני שלא קיבל מצוות

קריאה והסבר בפשט הרמב"ם

דובר 1:

העבד, אמונה, אמונה, אמונה... אם זו נקודה שצריך לעשות עם תנאים את המכח? זה תנאי... לכאורה, זה לוקח תנאי... עם מי עושים את התנאי? עם הקב"ה? עומד שאני שואל... זה עושה משהו כתבי תורה? עם מי עושים את התנאי? אני לא כולן לשם עבדות, אלא כולן לשם לא עבדות. עבדות שלולמים. מה זה עוד יכול להיות? כן, שלולי לשם עבדות. צריכים שיהיה להם עסקה ביניהם. כמה הוא משלם לו חילוק? זה נקבע שיש הרבה מאוד חלקי חילוקים. לא, הוא יהיה עובד. אבל לא מילה. הוא יהיה גוי. עובד גוי שייך ליהודי, לא עבד כנעני, לא עבד. למה? מה אני מתכוון? מה אני צריך לומר? אוקיי.

נראה לי שמהו נראה לי שאנחנו מדברים על ההלכה. צריך לעשות סוג כזה של קניין. אני הולך לשוק, לאדון, ומדברים למכור. אני יכול לקנות אותו. הדיפולט הוא שהוא הופך לעבד כנעני של ישראל, עבד של ישראל. אבל אם אני רוצה, עושה סוג אחר של קניין. כי זה לא אומר לא לא, לא אומר שאני יכול סתם לשנות את התנאים אלי. לא. אבל הוא אומר הרמב"ם כאן תנאי, כאן תנאי כאן כי כאן לא.

דובר 1: אבל הוא כבר נולד, "אחר שנולד".

דובר 2: כן. באמת פלאי. אני לא יודע. לא, אני אומר לך למה. יש משהו שלא הגיוני.

דובר 1: אף אחד לא יודע, רק אני לא יודע.

דובר 2: בסדר. וזה נוגע למעשה השאלה, נסתכל במפרשים. אנחנו צריכים לזוז, זה 1:14. לא נגיע לשום מקום.

דובר 1: בסדר.

הלכה ו: דין לוקח עבד גדול מן הגוים ולא רצה למול

דובר 2: "לוקח עבד גדול". לוקח עבד גדול מן הגוים. ואיך הולך בעצם ה... שכאשר קונים עבד, והוא נימול וכדומה.

דובר 1: כן.

דובר 2: כן, "לוקח עבד גדול מן הגוים" — אדם קונה עבד בוגר מהגויים, "ולא רצה עבד למול" — העבד לא רוצה למול את עצמו. אז, אסור להחזיק ערל שיהיה עבד אצל יהודי. מה עושים? "מגלגלין עמו כל שנים עשר חודש". משדלים, לוקחים זמן שהולכים לנסות להשפיע עליו. הכוונה בלשון "מגלגלין עמו", זה כתוב הרבה פעמים כמו... יש עוד דין ודברים ארוך עם אדם, אני חושב באבן העזר בין איש ואישה, מגלגלין עמו כך וכך זמן. לא כמה זמן שרוצים רק לסובב, כן, ממש לסובב, לא רק ללמוד, מגלגלין עמו י"ב חודש, מסובבים.

חידוש: לא כופים אותו בעל כרחו

אז כאן רואים קודם כל שלא כופים אותו בעל כרחו, לא אומרים שאין שום דרך. היינו יכולים לחשוב כמו שאדם לא רשאי להביא הביתה עבד כל עוד הוא יודע בוודאות שהעבד מוכן למול. נראה שיש איזה היתר ששנים עשר חודשים אפשר לשדל, ובזמן הזה הוא יכול להשתמש בעבד.

היינו יכולים גם לחשוב להיפך, שאפשר, כלומר הוא צריך עבד, אני מל אותו. רואים שהעבד, עבד הוא סוג של גר בסך הכל, ואי אפשר להיות עבד יהודי בלי רצון. אז כל כך יש, נכון? אתה לא יכול לעשות קניין, למה? כי אתה לא יכול לכפות עליו, אתה לא יכול... קודם כל, זה היה אומר כמו לעשות מום באחד מראשי איברים שעליו הוא רוצה לצאת לחירות.

דיון: למה אי אפשר לכפות מילה?

דובר 1: אני לא יודע, אבל אני חושב שמה הסיבה? כי זה סוג של גירות, כופין אותו עד שיאמר רוצה אני, זה למשל עבד אחרי שהוא כבר יהודי. אבל זה גוי, הוא לא רוצה להיות יהודי, אפילו הוא לא רוצה להיות עבד ישראל. אתה לא יכול לעשות אדם לעבד שלך? אתה יכול לעשות אותו עבד, אבל לא עבד יהודי. מבין מה אני מתכוון? זה טכנית... אבל מה אפשר לעשות מום באדם אחר? אני לא יודע אם אפשר. יש כל איסורים שאסור לסרס עבד. מה אתה אומר?

דובר 2: בסדר, מה היסוד? לא המילה, לא הפצע. המילה היא המילה היא ה, המילה היא הפשט שהוא נעשה בזה יהודי, נכון? הדרך איך הוא נעשה יהודי היא עם מילה. אבל אי אפשר לעשות אדם ליהודי, בעצמו, אפילו עבד. לא, מדברים אפילו באופן שהוא מסכים לטבילה, הוא מסכים לדברים אחרים, הוא רק לא רוצה למול את עצמו. זה רק הדין במילה. כי מילה עושה אותו יותר. זה לא... זה לא... הפצע. זה כי מילה היא כניסה לתמונה הגדולה יותר. יש מצוות מילה, ואם הוא לא מסכים, יסר הכתוב, אומר הרמב"ם, "אסור לקיימו כשהוא ערל, אלא חוזר ומוכרו לגויים."

הוא לא יכול להחזיק אותו יותר משנים עשר חודשים אם הוא נשאר ערל, אלא הוא צריך למכור אותו הלאה. במה נשתנה ערל מלכתחילה ומוכרו לגויים? הוא לא יכול למכור ליהודי שני. אתה לא יכול לעשות מצב כזה שעכשיו יהודי שני יחזיק אותו שנים עשר חודשים. כל שנים עשר חודשים אפשר להתחיל את ה... זה לא דבר אחר.

למה מותר למכור לגויים?

תרגום לעברית

גוי, על המצוות שלו? גויים אסור להרוג, יהודי רשאי להרוג כמה שהוא רוצה?

דובר 2:

לא, לא. גויים אסור להרוג, אף אחד אסור להרוג. יש עונש, אבל ליהודי יש גם חיוב בשבע מצוות בני נח, שאתה לא יכול להיכנס עם סכין ולהרוג אדם. צריך להיות איזה due process, צריך לדבר עם הגויים, צריך לראות, צריך לראות למי יש את הזכות להרוג, זה לא wild west.

דובר 1:

הרמב"ם אומר, "אלא בזמן שיהיו להם כח ביד ישראל". מה שאני לא רוצה לומר בכלל זה שאתה גר תושב. לא הורגים, לא עושים, צריך לראות מה עושים כן. אין בכלל דיני עבד בכלל לא, גם לא, זה כבר בזמנים של הרמב"ם גם לא היה, זה לא נוגע.

הלכה ז: גר שנתגייר – הטפת דם ברית

קריאה בפשט הרמב"ם

דובר 1:

"גר שנתגייר לקהל ישראל", גר שהרמב"ם לא אומר את המילה "התגייר", אני מתכוון שהמילה "גר" עצמה עומדת על המילה "התגייר". גר שנעשה חלק מקהל ישראל, הוא התגייר, נעשה יהודי, חייב מילה תחילה, לפני שהוא נעשה יהודי צריך למול אותו. "ומל כשהיה גוי", הוא כבר נימול כשהיה גוי, "צריך להטיף ממנו דם ברית כשנתגייר", צריך שוב לעשות מכה קטנה שיצא קצת דם כשנתגייר. מה העניין של דם ברית?

דיון: הלכות מלכים – חיוב לכפות שבע מצוות

דובר 2:

אני רוצה בדיוק להסתכל לך. כתוב בהלכות מלכים שמשנה רבינו ציווה לכפות כל באי עולם לקבל כל מצוות שנצטוו בני נח, וכל מי שלא יקבל יהרג. כך כתוב כאן. לא כתוב שצריך בית דין לזה. את זה צריך לדעת למעשה?

דובר 1:

למעשה, את זה צריך לדעת למעשה, בוודאי.

חזרה להלכה ו: פירוש הבית יוסף

דובר 1:

אוקיי, חזרה אלי. אוקיי, תן לי רגע. העניין של "אם לא קיבל עליו שבע מצוות, יהרג מיד". עבד כנעני שלא קיבל, לא נימול ולא קיבל שבע מצוות, "יהרג מיד". ועל זה מתווכח מיד הראב"ד ואומר שהיום אנחנו לא יכולים להרוג, "אין לנו להרוג".

אני רואה שהבית יוסף הקדוש, המרא דאתרא דישאל, המרא דארעא דישאל, אומר, הוא שואל על הראב"ד, מה אתה רוצה? אתה חושב שהרמב"ם הסתובב עם חרב והרג אנשים? בוודאי לא הורגים בזמן הזה. אלא הוא לומד פשט אחר.

הוא אומר שלפי הרמב"ם גם בזמן הזה יש את ההלכה של "מגלגלין עמו כל שנים עשר חודש". כי הרמב"ם מחלק שהדין של "מגלגלין עמו כל שנים עשר חודש" אין לו קשר לדין שאחר כך הולכים להרוג אותו. אלא מגלגלים עמו שנים עשר חודש, ומנסים לשכנע אותו, ואז צריך לשלח אותו.

הראב"ד אומר אבל שמאחר שהיום אין את האופציה של "יהרג מיד", מה יש לך כשאתה מגלגל עמו שנים עשר חודש? הוא הולך... כשיש לך בסוף איום של הריגה, בוודאי אתה עושה משהו בהמתנה איתו שנים עשר חודשים, וברגע הוא יסכים. אבל אם אין לך במה לאיים עליו, אין לך את האופציה של "יהרג מיד" בסוף, אתה צריך למכור אותו מיד כן. כאן מתווכח הראב"ד. הראב"ד אומר שאסור בכלל לקחת עבד שלא רוצה לקבל שבע מצוות בני נח, כי אין "יהרג מיד", וגם אין "מגלגלין עמו שנים עשר חודש". כך לומד הבית יוסף פשט אחד.

הלכה למעשה: דיני עבדות בזמן הזה

עבד, יש קטגוריה של עבד, שהוא חייב במצוות כמו ישראל, הוא שייך ליהודים, יש לו הלכות מיוחדות, אבל הוא שייך ליהודים. ויש כאן גר תושב, שהוא רק חייב בשבע מצוות בני נח. אז, יש לו זכות לגור בארץ ישראל, וצריך לא לגרש אותו מארץ ישראל.

כלומר, יהודי, בתחילה, כשאדם קונה גוי שיהיה עבדו, צריך העבד להיות יהודי לכל דבר, שזה אומר דיני עבד. אם הוא לא מסכים, צריך הוא לפחות להיות מקבל שבע מצוות בני נח. אבל אם הוא לא מקבל את שבע המצוות, אין רשאי להכניסו לארץ ישראל, אלא להיפך, יהרג מיד, צריך להרוג אותו אם יד ישראל תקיפה.

דיון: מה זה אומר "יהרג מיד"?

דובר 2:

יהרג מיד לא אומר שאנחנו מחפשים להרוג, אני מתכוון לומר, אנחנו נותנים לו לברוח, נכון? זה נופל לך? אנחנו מחפשים להרוג גויים? אנחנו לא מחפשים להרוג גויים.

דובר 1:

הרמב"ם אומר בהלכות מלכים שהחיוב של יהודים הוא, משה רבינו נצטווה שיכפו את כל הגויים לשמור שבע מצוות בני נח, ואם לא להרוג אותם. כך כתוב שם בהלכות. הראב"ד מתווכח בעצם. כל הגויים אתה מתכוון שגרים בארץ ישראל? לא, כל הגויים בכל העולם. תסתכל בהלכות מלכים, כמו שאני זוכר כתוב. אוקיי, נלמד הלכות מלכים ונתווכח איתו.

אבל הרמב"ם סבר שהיבטים ללמד את כל הגויים לעשות את המצוות, ואם לא הם חייבי מיתה. אפשר לעשות מלחמה, מה שלא יהיה. זה מעשית מאוד קשה להרוג סתם כל אחד, אבל כך זה.

מחלוקת רמב"ם וראב"ד

דובר 1:

הראב"ד חולק. הראב"ד אומר כאן, ימכר מיד, ואינו רשאי להרוג. סביר שהראב"ד מודה שהדין שהרמב"ם אומר נכון, זה רק דין לכתחילה, אבל כשאי אפשר, אז צריך אותו, איך אומרים, למכור לגוי. אתה אומר כאן, לשלוח? כן.

אבל על כל פנים, הרמב"ם, אבל אתה אומר הרמב"ם, תראה מה הרמב"ם אומר בעצמו, "ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג". הוא מתכוון לומר לכאורה על כל ההלכה, שאי אפשר בכלל להיות גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג, אז בוודאי לא נוגע יהרג מיד גם לא. זה גם לא נוגע, כי אין עונשים גם לא בזמן שהיובל נוהג. סתם, לא רק יובל, באופן כללי. יכול להיות שזו דרכו של הרמב"ם להסביר שזה לא תמיד.

פשט הרמב"ם: כשנוהג יובל

דובר 1:

אבל הפשט הפשוט של הרמב"ם הוא, שכשהיובל נוהג יש אופציה כזו לעשות גר תושב, וזה הולך באמת גם על העבד שלא קיבל עליו אפילו את שנים עשר החודשים צריך הוא כבר להיות מקבל את מצוות בני נח, אין לו זכות אף פעם להיות אפילו לא מקבל מצוות בני נח. רק על מילה יש לו זכות. אבל אם הוא לא רוצה מיד לקבל את מצוות בני נח, הורגים אותו מיד ברגע הראשון. או אולי עושים תנאי, או מוכרים אותו לגוי, שישמור את מצוות בני נח. וכל האופציות האלה אומר הרמב"ם לא נוגע בזמן הזה.

אבל בזמן הזה אפשר רק להחזיק עבד שמסכים להימול מיד, ואם לא צריך להרוג אותו, כך אומר הרמב"ם.

דיון: הריגה בזמן הזה

דובר 2:

לא, הרמב"ם אומר בוודאי לא שהורגים בזמן הזה. בזמן הזה לא הורגים כי סיבות אחרות. לא, כי להרוג צריך שיהיה בית דין, שידון דיני נפשות.

דובר 1:

דובר 1:

גר שנכנס לקהל ישראל חייב מילה תחילה. החיוב הוא על בית הדין, על מי שממונה, על מלכות ישראל, מה שיהיה. תחילה, לפני הכניסה, אבל לא כשהוא גוי. בשעה שאז הוא נעשה קצת גר, אז יש חיוב.

הלשון "קהל ישראל"

הלשון "קהל ישראל" מאוד מעניין, כי "קהל ישראל" הרבה פעמים מתכוון להתחתן, אפשר להשתדך איתו. כמו "לא יבא ממזר בקהל ה'". אז כשהוא נכנס לקהל ישראל אפשר לראות שהוא רוצה להתחתן עם יהודי. אבל אני מתכוון שזה נראה כאן כאילו הוא מתכוון לומר גר שרוצה להתגייר, כמו רוצה לחסות תחת כנפי השכינה, הדבר הראשון צריך להיות מילה. הוא לא יכול לומר שהוא ימול בסופו של דבר. זה נעשה מעכב לגירות.

ואם מל כשהוא גוי — צריך להטיף ממנו דם ברית

ואם מל כשהוא גוי, צריך להטיף ממנו דם ברית כשנתגייר. אם הוא נימול כשהיה גוי, אותה מילה לא הייתה לשם מצות מילה. מצות מילה יש בה הצהרה, משהו... להיות חלק מהיהודים, זו ברית. זו הצהרה, זה דבר שעושים, רושם גדול, והופכים לחלק מהיהודים. הגוי אמנם נימול, אבל זה בכלל לא היה כדי להיות חלק מהיהודים. עכשיו הוא צריך לעשות ברית, והאופן שבו עושים ברית הוא עם דם ברית.

קטן שנולד כשהוא מהול**תרגום לעברית**

כהן, עוד מקרה, **קטן שנולד כשהוא מהול**, אם קטן נולד והוא כבר מהול, אין לו ערלה שאפשר לחתון, אז אי אפשר לעשות לו ברית. אבל הוא צריך בכל זאת להיכנס לכלל ישראל דרך מעמד הברית. אפילו אם אין ערלה לחתון, **צריך להטיף דם ברית ביום השמיני**, צריך להטיף דם ברית, וזה עושים גם ביום השמיני. אז זה יהיה הימול שלו כביכול. זה מעניין.

הברית היא שנעשים חלק מהיהודים

אז מה שאני רואה עכשיו לפי הרמב"ם הוא שהברית, הברית היא שנעשים חלק מהיהודים. אופן עשיית הברית הוא באופן כללי הסרת הערלה, אבל כשאין ערלה צריך לעשות זאת, הימול יהיה הטפת דם ברית. יש גם מהגאון, כן. הטפת דם ברית תהיה מעין ברית מילה.

חקירה: ספק ערלה כבושה או ענין של ברית?

יש חקירה בזה. אפשר לחשוב שיש כאן... הכסף משנה אומר שהטפת דם ברית היא בגלל ספק, אולי יש לו איזו ערלה כבושה. אני לא יודע מה זה אומר טכנית, צריך לשאול מוהל שיוכל להסביר. כל הלכה צריך להביא את המומחה על אותה הלכה, נכון? עכשיו צריך להביא את המוהל לעשות דיאגרמות או איך לומדים את המהלכים.

אני לא יודע. זה נראה יותר כמו שזה ענין של ברית. זה אותו דבר, קטן שנולד כשהוא מהול. אז אז אפשר לומר כביכול, כלומר, בדרך כלל עושים ברית, חותכים, זה כבר בא מעצמו ספליט. עכשיו, על כל פנים צריך לעשות את החלק והדם... פנימה.

דם ברית אינו תופעת לוואי

בדרך כלל הדם הוא תופעת לוואי. מה זאת אומרת אתה מתכוון בעצם שאולי... לא, אולי זה לא תופעת לוואי, זו ברית, יש לנו ברית. מה? יש דם ברית. ובדמיק חיי. נראה שכך היה היום. אבל כאן הוא מתכוון, יש משהו שכריתת הברית היא על הדם.

אבל בטוח שאתה יכול לומר כלומר שהתורה רוצה שני דברים: התורה רוצה שימולו את הערלה, והתורה רוצה שייכנסו בברית ישראל דרך איזה מעמד מסוים שיש בו את הדם, והם חיברו אותם ביחד.

מעניין שזה ביום השמיני

אבל אם היו אומרים כך, זה שצריך לעשות זאת ביום השמיני נראה כאילו זה הימול. זה דבר מעניין. אז לפי החשבון שיש אולי ערלה כבושה, ממילא פשוט שזה ממש ברית מילה. אבל בלי זה, שזה רק הטפת דם ברית, זה מאוד מאוד מעניין שזה ביום השמיני. כי זה יום ההולדת שלו, ברית המילה שלו היא זה, זה הדם. הוא בעצם לא צריך מילה.

צריך לדעת הלכה למעשה, אני לא מכיר אף יהודי אחד שיש לו עבד בזמן הזה. אני יודע שהפוסקים כן היה פעם מדובר. זה לא כל כך פשוט. אצלנו אין עבדות בכלל. זה היה מבטל את מה שהזכרת, אברהם לינקולן.

דובר 2:

לא, מה שיש לנו היום זה סוג של עבדות עם ה"היסנה עמו", מה זה אומר? כשאחד לוקח עובד זול, יש סוג של תנאי שאין לי את כל הזכויות שלעובד חוקי שעובד עם האיגוד יש, אבל יש לי איתך תנאי, אתה לא יכול לי תנאים מסוימים. דבר אחד הוא סוג, וזכויות מסוימות שהוא נשאר. ה"היסנה עמו" הפשט הוא שאין לו דין עבד אמיתי. בהגדרה, מי שיכול לנהל איתך משא ומתן אינו עבד. היסנה עמו.

דובר 1:

אוקי, אני רואה כאן בצד, הם דיברו על זה, זה לא ברור.

חידוש: המהות של עבדות בתורה**דובר 1:**

הרמב"ם רואה כאן מאוד ברור ש, אני מתכוון שיש לנו את המבט הלא נכון על עבדות. אנחנו מסתכלים על זה תמיד כמו רשע פשוט, כמו הדרום האמריקאי שהיו להם גדרות נוראות על אנשים. אנחנו רואים כאן בהלכות מילה, אנחנו רואים הלכות מילה, לא הלכות עבדות, וזה האמיתי שלנו.

רואים אבל כאן שעבד היה חלק מהמשפחה. יש שתי דרכים להיות חלק מהמשפחה: יש בן, ויש עבד. אבל עבד הוא בסך הכל חלק מהמשפחה.

הייתי מרחיב את זה קצת. יש כמה דרכים להיות חלק מהעם. להיות חלק מהעם יש יהודי, ותת-קטגוריה של יהודי היא עבד. זה אמנם לא כמו בנו, אבל זה עבד. ואחר כך יש את הקטגוריה של גר תושב. למי הוא שייך כאן? הוא מיעוט שיש לו זכויות וכן הלאה. ואחר כך יש שומר שבע מצוות בני נח. הוא אפילו לא גר תושב... לא, שומר שבע מצוות בני נח הוא גר תושב. והאחר יש שהוא חייב ללכת מכאן, הרמב"ם לא סובר, צריך לגרש אותו. האחר צריך לגרש, אין את האופציה.

גר תושב הוא האופציה היחידה של מיעוט כזה, אבל איך שאתה קורא לזה, יש חינוך שמקשר שזה עצמאי. כשאחד אומר שזה עבד, אני מבין שזה במערכת. גר תושב הוא במערכת, אבל לא כחלק מהיהודים.

חידוש: גירות בעל כרחו — רק אצל קטן**דובר 1:**

לא, לגבי זה, אני מסביר על זה, הוא מביא כאן שגר, לפי הרמב"ם, הוא חייב להסכים למצוותיו, כי זה מבוסס על הגירות. הפעם היחידה שיש גירות כביכול בעל כרחו היא קטן. עבד קטן מטבילים על דעת בית דין, כי אנחנו אומרים שזו זכות. כמו שזו זכות לקטן להיות יהודי, כך גם זכות להיות עבד יהודי. בסך הכל להיות עבד זה לא כל כך נורא להיות עבד. עבד קרוב למלך, כן. ויש עבד עברי אולי, אבל עבד כנעני אומר הרמב"ם והוא עובד, צריך להתנהג איתו באנושיות.

בכל מקרה, בחזרה לגוי, לגר. אה, במילים אחרות, אני חושב כך, יש רשימה של אנשים שצריכים ברית מילה: אב, ילד, עבד, ועכשיו יש עוד דבר, גר. גר שנתגייר ונכנס לכלל ישראל.

מילת גרים, קטן שנולד מהול, אנדרוגינוס, יוצא דופן, וזמן המילה**עבדות אינה כל כך נוראה**

בסך הכל להיות עבד זה לא כל כך נורא להיות עבד. עבד חייב בכבוד אב ואם. כן, זה אצל עבד עברי אולי, אצל עבד כנעני אומר הרמב"ם "העיר אליו", צריך להתנהג איתו באנושיות, אם אתה זוכר דיברנו על זה.

הלכה ז: גר שנכנס לקהל ישראל

בחזרה לגוי, גר. אה, לא, זה אחרת. אני חושב כך, יש רשימה של אנשים שצריכים ברית מילה: אב, ילד, עבד, ועכשיו יש עוד דבר, גר.

אנדרוגינוס

אוקיי. אנדרוגינוס, מי שנולד שיש לו זכרות כזכר ונקבות כנקבה, מי שיש לו דופר, יש לו שניהם, גם צריך למולו ביום השמיני, כי יש לו למעשה זכרות.

דיון: למה אישה פטורה?

דובר 1: וכן יוצא דופן. רגע, אני רוצה רק לעצור. אנדרוגינוס זה מעניין. הפשט הוא שהסיבה שאישה פטורה היא כי אין לה זכרות, לא כי זו מצווה רק על איש. כי הוא אומר, אם אנדרוגינוס יש לו כמו איש, אבל מתברר שיש לו א... שיש זכרות... כן, אוקיי, צריך לחשוב.

דובר 2: הוא אומר, לשון רש"י היא ספק, אבל אתה צודק, למה צריך לומר ספק? יש לו בוודאי זכרות, צריך בוודאי למול. אם אישה... נניח, אישה יש לה זכרות, זה אומר אנדרוגינוס בייסקלי. אני לא יודע, כתוב כאן שזה לא כזה... ר' נחום הוא הסביר את זה? כתוב כך. כן. אוקיי.

יוצא דופן

וכן יוצא דופן. יוצא דופן ש... יש הלכות אחרות לגבי יוצא דופן בברית, כן, נראה מאוחר יותר לגבי מילה בשבת. אבל מה הענין כאן? מה הוא רוצה להוציא? שהוא נימול לשמיני? כי אפשר לראות שזה ספק. הרמב"ם אומר שאין מלין בשמיני בשבת, מה שאתה רוצה לומר שהוא נימול בשמיני. אם בת מלידה, אין כאן לידה.

דיון: זה לא ספק

דובר 1: אה, ה"וכן יוצא דופן" עולה על "צריך למולו ביום השמיני". גם יוצא דופן צריך ל... זה לא ספק. זה לא ספק. כמו אנדרוגינוס. הפשט הוא, יוצא דופן הוא ספק חייב מילה בשמיני? לא, זה לא ספק.

דובר 2: למה? למה?

דובר 1: אה, יש סתירה בגמרא. אם זו הייתה רק לידה רגילה, או אפילו דבר כזה. אבל בגמרא כתוב הלשון... אני לא יודע למה. צריך לעיין בגמרא.

מי שיש לו שתי ערלות

אה, ומי שיש לו שתי ערלות, מולין שתיהן בשמיני. זו גם ראייה כמו שאמרנו על אנדרוגינוס. כי אחרת יכול להיות שיש ספק. אה, לא, זה בכל זאת יהודי. אדם עם שתי ערלות, אוקיי, כפול.

יש דבר כזה, כן. הכל מסתדר.

הלכה ח: זמן המילה — ביום ולא בלילה

אוקיי. מתי עושים את ברית המילה?

"אין מולין לעולם אלא ביום אחר עלות השמש", אחרי נץ החמה, כמו שאנחנו קוראים לזה, אחרי היום המדעי. "בין ביום השמיני שהוא זמנו בין שלא בזמנו", בין כשהברית היא בזמנה, שזה ביום השמיני, בין כשהיא שלא בזמנה, שזה מהיום התשיעי והלאה, צריך לעשות זאת ביום, שנאמר "וביום השמיני", ולומדים מזה "ביום ולא בלילה".

"ואם מל משעלה עמוד השחר, כשר". בדיעבד כשר. לכתחילה, כמו שכבר למדנו, שיש שני מיני צפרי. יש עלות השחר שנקרא גם צפרי, אבל העיקר צפרי זה בנץ החמה. למדנו לגבי תפילה, שלכתחילה צריך להתפלל אחרי נץ החמה, אבל אם התפלל מעלות השחר יצא, נכון? יש הלכה כזו, אני זוכר. אותו דבר כאן.

וכל היום כשר למילה

מתי ביום מותר לעשות זאת? "וכל היום כשר למילה". כשר כל היום. "אף על פי כן מצוה להקדים בתחילת היום". המצווה היא, יש הידור במצווה, "להקדים בתחילת היום", לעשות את הברית בתחילת היום, "משום דזריזין מקדימין למצוות".

כמה מוקדם צריך לעשות זאת? אבל כשר כל היום. זה צריך להיות ביום, ובזה כשר כל היום, אבל משתדלים לעשות כמה שיותר מוקדם, זריזין מקדימין למצוות. יש יהודים שנוהגים ממש כך לעשות, כן.

דיון: מעשית מתי עושים את הברית?

דובר 1: אנחנו לא נוהגים כך. נוהגים מתי שרוצים, אחרי שחרית, כשהרבי מוכן לעשות את הסנדקאות שלו, אני לא יודע.

דובר 2: אוקיי. הרמב"ם גם היה מסכים. הרמב"ם לא מתכוון לומר כאן שצריך לעשות זאת בבוקר לפני קריאת שמע ותפילה. הוא כבר אמר קודם דברים אחרים שצריך לעשות אחר עלות השחר.

דובר 1: לא, והוא הדין כאן. יכול להיות שזריזין מקדימין, אבל יש זמן יותר יפה, יבוא קהל גדול יותר, עושים זאת מאוחר יותר. אבל זה לא...

הלכה י: מילת עבדים דוחה שבת

אומר הרמב"ם הלאה, כשם שמילת הבנים דוחה את השבת, בדיוק כמו שמצוות מילת הבנים דוחה שבת, כך מילת העבדים, למדנו ששני סוגי עבדים, בין יליד בית בין מקנת כסף שחייב במילה, גם אם אותם מולים לשמונה, כך מילת עבדים שאינן לשמונה, כלומר יליד בית,

מילת עבדים, קטן שנולד כשהוא מהול, בן חודש השמיני, ובין השמשות

הלכה ח (המשך) — מילת עבדים דוחה שבת

הלאה. כי אתא, אומר הרמב"ם הלאה, כשם שמילת הבנים דוחה את השבת, בדיוק כמו שמצוות מילת הבנים דוחה שבת, כך מילת העבדים, ולמדנו ששני סוגי עבדים, בין יליד בית, בין מקנת כסף שחייב במילה, גם, אם אותם מולים לשמונה, כך מילת העבדים שאינם מולים לשמונה, כלומר יליד בית, דוחה את השבת ומחלין שמיני שלהם בשבת.

חוץ, למדנו קודם שיש אופן איך שהוא יליד בית, אבל יליד בית למחצה, כלומר, יליד בית שלא טבלה אמו עד שילדה. למדנו קודם שאם האם לא הייתה שפחה מלאה, היא לא הייתה טובלת לשם שפחות בתנאי, הילד היה נקרא מקנת כסף. ומה קורה עם ילד כזה שאחר כך האם טבלה, שאז לא הבנו איך זה עובד רטרואקטיבית, אבל במקרה כזה, שאז זה כן נקרא יליד בית כי האם כבר טבלה עכשיו, אבל זה חידוש, ובגמרא, אז יש את מצוות נימול לשמונה, שזה נקרא יליד בית, אבל בכל זאת זה לא יליד בית חלק, אינו דוחה את השבת.

והראב"ד מתוכח על זה, הוא רואה שלתוספות הייתה סוגיא בגמרא, והראב"ד מתוכח. אבל אנחנו יכולים לשמוע פחות או יותר מה הענין, מה הפשט.

הלכה ט — קטן שנולד כשהוא מהול, בן חודש השמיני, יוצא דופן, אנדרוגינוס, שתי ערלות

אנחנו עושים את הפרק שבת לפני סעיף ט'. קטן שנולד כשהוא מהול — מילה בשבת. אוקיי, נראה בקרוב מה זה. באופן כללי, ההלכה תלויה בזמן המילה לפני כן.

אוקיי, קטן שנולד כשהוא מהול. כבר היה לנו קודם שיש דבר כזה כמו קטן שנולד מהול, שמטיפים דם ברית. ועוד דבר, כאן, בדרך כלל נמשך תשעה חודשים עד שילד מוכן, אבל מי שנולד בחודש השמיני, מי שנולד מוקדם, נולד לפני הזמן, בחודש השמיני לעיבורה, קודם שתגמר בריתו, לפני כל הבריאה, לפני כל הא... א... א... איבר שנעשה ילד, שהיא, שילד כזה מקבל דין נפל, מלשון שאינו חי. ילד שנולד בחודש השמיני לא סומכים עליו, ויש להם חששות גדולים מאוד שהוא לא ישרוד, יש לו דין נפל שזה ספק אם הוא יחיה.

אותו דבר יוצא דופן, ילד שנולד לא יצא מהדרך הטבעית אלא דרך ניתוח, שיוצא דופן הוא סוג של ניתוח שעשו כבר הרבה שנים אחורה. באנדרוגינוס, אנדרוגינוס למדנו שאם יש לו זכרות מולים אותו. אותו דבר מי שיש לו שתי ערלות שגם למדנו שצריך למול את שתי הערלות, אבל אחת דוחה את השבת אבל לא דוחה שבת.

כלומר כל הדברים האלה יש סיבות למה לחשוב שלא צריך למול דווקא ביום השמיני. אף על פי שהרמב"ם פסק לגבי כל הדברים האלה שכן צריך לעשות ביום השמיני לחומרא וכן הלאה, אבל לא, זה בכל זאת לא דוחה

דובר 2: כן, אבל למה צריך להגיע לזה? אתה פוגש את זה אפילו הלכתית. שביעי בוודאי לא מוכן.

דובר 1: טשי, לעשות את הברית, כי יכול להיות שאחרת פספסת את החיוב, ספק דאורייתא של "ביום השמיני".

דובר 2: אה, כן, נכון, אבל הרמ"א עושה סתירה, הוא אומר מונים מן הלילה. הוא מתכוון לומר מעשית מונים מן הלילה, אבל יש ספק, אז מחמירים. אבל יכול להיות שאתה כאן יוצא מספק דאורייתא, כי שוב, אתה צריך לעשות "בשמיני". אה, "ביום השמיני". מה בא "יום השמיני"? יש לך ספק חיוב דאורייתא.

דובר 1: אבל הוא אומר לי, לא, אתה עושה זאת למחרת כדי שהמצווה בעצם תצא לקיים את הספק. כי אם אתה הולך לעשות את זה, אתה הולך לעשות את זה בספק דאורייתא, יכול להיות שזה בכלל לא ברית כשרה.

דובר 2: לא, יכול להיות בשביעי.

דובר 1: ממילא ערב שבת בין השמשות גם מאותה סיבה, אינו דוחה את השבת. "אלא נימול לאחד בשבת, שאינו דוחה את השבת מספק".

אוקיי. מובן שמתחילה כאן השאלה מתי זה בין השמשות, אבל הרמ"א הוא בין השמשות.

דיון: למעשה — בין השמשות לפי רבינו תם והגאונים

דובר 1: אני אגיד לך על למעשה, אם באה שאלה, אני אגיד לך למשל שאלה של כמה דקות אחרי השקיעה, כשהשאלה היא... הלוגיקה, אני אגיד לך את הלוגיקה, אני לא אומר הלכה למעשה, אבל כמו שהבאתי רשימה. הלוגיקה של ההלכה הולכת על כל הספקות גם. אם הדין הוא שזה ספק, ספק צריך לעשות כן, אי אפשר לעשות שבת, או צריך לחכות ליום הבא. יש לך גם ספק אם רבינו תם צודק או הגאונים צודקים. "כל זה אחזנו באותו ספק, ספק תנייתא". צריך לעשות כן. מישוה יגיד, "אני פוסק רבינו תם". כן, טוב מאוד, אבל יש לך ספק לאיזה פוסק ללכת, אז לא ספק הולך.

דובר 2: מה זה בין השמשות?

תרגום לעברית

דובר 1: אוקיי, אני מבין מה שאתה אומר, אבל עצם הלוגיקה של ספק חלה גם על זה. ספק צריך לעשות בטוח, זה לא אומר בשביעי. חוץ ממקומות, חוץ מאנשים שהם פוסקים ברמה מסוימת בבחינת ודאי. אתה אומר שזה ודאי יום. אוקיי, ודאי יום אני לא יכול לעשות כלום. אבל הדרך היא, אתה יכול לטעון, או הדין יכול לומר לו, אם עושים עוד מלאכות אז, ועושים עוד הפסק טהרה אז, אין פשט לא למול אותו. זה לא אומר שאין ספק. אני אומר לך שוב, יש מי שעושים כן תרתי דסתרי. זה באמת פלא גדול, לא מלים בשבת, איך אפשר היה עוד לעשות מלאכות אז, או איך אפשר היה עוד לעשות הפסק טהרה אז? כן, והכי נמי, ואם לאו אין לך אלא מה שעיניך רואות.

ואם שטיינס אמר, מבינים עוד השכינה לא מלה, אני מתכוון, אצל השכינה, עוד השכינה הרי כל הנשמות, זה בקיצור, קשה לומר.

כן. אין בעיה כל כך גדולה.

הלכה יג — בן חודש השמיני: אם אינו ראוי לבן שבעה ראוי לבן שמונה

כן, אוקיי, אם אינו ראוי לבן שבעה ראוי לבן שמונה.

אוקיי, עכשיו, הם למדו שילד שנולד בחודש השמיני, חז"ל נתנו לו קטגוריה כמו נפל, כמו ספק חי, הוא לא ישרוד. הם ראו זאת כך, לפי חכמת הרפואה שלהם שהייתה אז, זה יהיה נפל, הוא לא יחיה.

יכול היה להיוולד בן שבעה, החודש השביעי, מי שנולד לגמרי, אבל חודש השמיני פשט שהילד צריך עוד תשעה חודשים, אם הוא נולד לפני זה אין זה ילד כראוי, וממילא מחללים שבת וכן הלאה.

אמו שואלין בסתרי, איך יודעים כן? אם הוא נולד לגמרי בשערו ובציפורניו, רזה ולד שלם זה אומר ילד שלם, והוא נולד בחודש השמיני, האישה מחזיקה את החשבון שלה, היא עשתה רישום בלוח שלה, היא אומרת

שבת, אלא נימולין באחד בשבת שהוא יום תשיעי להם. כלומר, נניח כך, קטן שנולד כשהוא מהול, אף על פי שיש אכן חיוב להטיף ממנו דם ברית, אמרנו שזה אומר ביום השמיני ימול בשר ערלתו, אבל לא מספיק שזה ידחה שבת. רואים שזה לא חלק כל כך ההלכה, או לפחות לא לחומרא.

חודש השמיני גם אותו דבר, שזה ספק אם הילד חייב במילה, כי אולי הוא לא יוכל לשרוד, אולי הוא נקרא נפל, הוא לא נקרא ילד חי. אותו דבר יוצא דופן אולי גם לא נקרא, לא ברור שיש לו דין ביום השמיני ימול בשר ערלתו. ואנדרוגינוס רואים גם שיש ספק, וחייבים מספק. ומי שיש לו שתי ערלות זה מאוד מעניין, כי אפשר לומר שהערלה הראשונה הוא בוודאי חייב. יכול להיות שיש יש ברירה? אנחנו לא יודעים איזו ערלה היא הערלה הנכונה, ואיזו היא המום? אני לא יודע, אני חושב. נראה קודם שזה ספק. זה אני אומר, כאן אתה רואה גם שזה ספק. לוקחים רק לחומרא שחייבים במילה ביום השמיני, אבל לא בשבת. כן, יש לנו את כל הדברים.

דיון: מי שיש לו שתי ערלות

דובר 1: מי שיש לו שתי ערלות, יש אולי ספק אדם, אולי יש ספק חיה. אז אם למישהו יש שתי ערלות והוא לא יודע את ההלכה למעשה, שיבדוק. אני אשאל את הרב כשהוא נוגע.

כן. הנקודה היא שלא עושים שבת.

דובר 2: אה, זה בעל מום, אולי יכול להיות כל יתר כנטול דמי.

דובר 1: שתיים, זה גורם חבורה.

דובר 2: אה, מילא יש כאן בריה אחת והוא לא יודע איזו.

דובר 1: לא, כל יתר כנטול אומר כמו בהמה שיש לה חמש רגליים, כאילו אין לה רגליים. זה בדיוק כל כך קשה זה בשבילו, והוא צריך להחליט את זה להשתמש ואיך להסתדר. זה החמור של בורגנין. זה בוודאי מום, צריך רק לדעת איך זה עובד. אני מתכוון, כן.

לכאורה יש הרבה מהדברים שפחות נוגע היום, כשיש אולטרסאונד.

דובר 2: אה, אפשר לעשות אולטרסאונד. צריך לדעת אם עושים אולטרסאונד, שאלה של סירוס.

דובר 1: לא. לסירוס יש לאחד מהם?

דובר 2: צריך לדעת בקיצור.

דובר 1: לא, הוא לא יקיים שתי מצוות פריה ורבייה. בקיצור, צריך לשאול את הרבנים, זה פאני קייס. אוקיי, מה נעשה?

נראה שזה ספק. נראה שהגמרא הייתה בספק, אולי יש משהו אבר מין. תולה ביוצא דופן ולא לוקחים לשמונה. יכול להיות ששתי ערלות גם, אחת לוקחים לשמונה. אוקיי, אוקיי, אבל הוא נפל. הרמב"ם אומר כן, היום הבא. זה אומר שאתה לא יכול עכשיו לכבוד זה שאתה לא רוצה לקחת ערלות, אתה חייב לעשות תיכף ומיד. לא, למדנו קודם שצריך לקחת את יום השמיני, החיוב, אבל לא שהענין דוחה יכול להיות שבת. מאי בינייהו? השבת, מיד הבוקר הבא.

הלכה יב — מי שנולד בין השמשות

מי שנולד בין השמשות, ספק בן יום ספק בן לילה, מונים מן הלילה. הולכים לאותו ספק. למה אומר הרמב"ם מונים מן הלילה? מונים מן הלילה, ונימול בתשיעי שהוא ספק שמיני.

דיון: למה מונים מן הלילה?

דובר 1: אהם, יכול להיות שיש אולי חשש מסוים של סכנה לפני היום השמיני.

דובר 2: לא, אני מתכוון שזה פשוט. יכול להיות קודם כשהוא לא יוצא בכלל, אחר כך עם האבר.

דובר 1: לא, החמרמות דיומא שביעאה יש קצת סכנה. ממילא לפני יום השמיני הילד כבר מוכן למילה.

כך, הוא בן שבעה, היא אישה שיוולדת בן שבעה, אלא מה? **שאינו תם**, זה התעכב.

שמעתי פעם מרב, זה מאוד מעניין, זה סיפור מעניין, היה פעם רב, אבל בואו נסיים בדיוק מה שהרמב"ם אומר. אומרים הוא בן שבעה אלא שזה התעכב, זה באמת כך שאמא יכולה לשאת ילד יותר מתשעה חודשים גם, יש לפעמים שהאמא בהריון תשעה חודשים עם שבועיים, יש כאלה.

חכמים רואים זאת שיש מין קטגוריה של ילד שבריא אפילו בחודש השביעי ויכול לצאת, חודש שמיני לא. אם מיישהו נולד כן בחודש שמיני בבריאות, אומרים שזה בן שבעה שיצא מאוחר.

וממילא לענין חילול שבת, שאפשר לחלל, יש הלכה שילד כזה שנולד בחודש השמיני ולא יודעים אם הוא יכול לשרוד, הילדים שבזמנים של היום היו שמים באינקובטור, חז"ל פחדו מילד כזה לזוז אותו כי יכול להיות שעושים יותר גרוע את הסכנה.

כן, זה קשור לזה שגוסס אסור לגעת. זה מוקצה. זה מוקצה כי זה לא אומר שזה ילד בטוח. ודאי אם אפשר להציל אותו אז פשוט, אבל הרופא יתקרב רק בהנחה שזה ממש ילד גוסס. הילד בגלל שזה כמו דין הגוסס אין זה מובן שצריך לזוז אותו.

כך היא רק השאלה.

בן שמונה — נחשב כאבן, ומילה בספק

בן שמונה — נחשב כאבן ואסור לטלטלו

דובר 1:

הילדים שהיום שמים אותם באינקובטור, חז"ל פחדו מילד כזה לזוז אותו, כי יכול להיות שאתה עושה יותר גרוע את הסכנה.

דובר 2:

כן, זה קשור לזה שגוסס אסור לגעת? כי זה מוקצה? כי זה אומר שזה ילד בטוח?

דובר 1:

לא, לא, ודאי אם אפשר להציל אותו.

הוא אמר כך: בן שבעה כזה, נעשה לפעמים בן שבעה כזה קצת מוקדם עם כמה שבועות, חודש, שניים, שלושה. אבל שיכול להיות שאין, אני חושב עכשיו, אפשר לפעמים להשתמש בזה, זה עשר צדיש, משהו מתיר להיות. לא, יכול להיות עוד משהו. יכול להיות שלא תמיד... אני לא יודע אם יש באמת פעם שאפשר ממש לעקוב מתי האישה הייתה עם הבעל בפעם האחרונה. אני אומר הדברים האלה לא על ספק. אומרים לי "נולד בחודש שמיני", לא אומרים אולי האמא לא בטוחה מתי זה היה, כי יש מצבים שהיא יכולה כן לדעת בדיוק מתי היא נכנסה להריון.

אבל כך, הוא נולד, ורואים על גופו שהוא לא בריא, אין לו שיער טוב, וכן הלאה, "ואבריו שלמים מורין עליו הרי זה בן שמונה ודאי", אומרים שהוא באמת בן שמונה, והוא באמת ילד שנולד מוקדם מדי. "שלא יראו וולד אלא בתשעה", שזה באמת ילד שעדיין היה צריך תשעה חודשים להיות לגמרי אפוי ולהיות בשל. "ויצא קודם שיגמר", הוא יצא לפני הזמן הנכון. "לפיכך נחשב כאבן", מה זה לטלטלו, זה אומר הילד, הילד נחשב כמו אבן? מה זה "לא תלטלו"? אסור לטלטל את הילד.

דובר 2:

כן.

דובר 1:

מה זה עוזר כאן? מה התוכנית? אמרתי לך, הוא ימות.

דובר 2:

מה זה "לא תלטלו"? איך אתה מדבר?

דובר 1:

סליחה, אני מנסה לבדוק את איכות המיקרופון שלי.

דובר 2:

דבר.

דובר 1:

רגע, אני אגיד לך. "אם שהה שלשים יום, אם הילד כן שרד שלושים יום, הרי זה וולד של קיימא", זה אומר הוא כן ילד שיכול להיות.

דובר 2:

מה זה אומר הוא חשוב כאבן בשבוע? אתה מדבר על ילד שימות בשבת.

דיסקוסיה: "אמו שוחה ומניקתו מפני הסכנה" — סכנה לאמא, לא לילד

דובר 1:

הרמ"א אומר לי מאוד ברור, כך כתוב הלשון: "תניא, בן שמונה הרי הוא כאבן, ואסור לטלטלו, אבל אמו שוחה ומניקתו מפני הסכנה".

דובר 2:

האמא נותנת לאכול כי... לא, זה נראה כאן כמו...

דובר 1:

האמא נותנת אוכל מפני סכנה לאמא.

דובר 2:

אם שבת זה המילה, או המילה היא שאנחנו חוששים שזה עושה יותר גרוע, אנחנו הורגים אותו?

דובר 1:

לא, כתוב ברור, זה לא שבת, לא מרדכי.

דובר 2:

אתה אומר שהרמ"א לא ברור. מאיפה בא הרמ"א? מה הוא מוסיף לרמ"א בהלכות שבת?

דובר 1:

יש את כל העניין עם הרמ"א שלא ראית. יש רמ"א בהלכות שבת.

אני רק רוצה לומר שהרמ"א לא כתב כלום ברור, הוא לא רצה לכתוב שום פסק. הוא לא כתב כלום ברור. אבל אתה צריך לזכור שבהלכות שבת כתוב שבן שמונה הוא כאבן, ואבן יש דין שאסור לטלטל אותו.

דובר 2:

מה זה אומר הוא כאבן?

דובר 1:

זה כתוב בהלכות מוקצה, בהלכות שבת. כאבן זה אומר יש לו דין אבן, ולא עושים עליו השגחה. הוא לא ילד ש...

דובר 2:

האמא נותנת לאכול לילד.

דובר 1:

האמא נותנת אוכל כי יש סכנה לאמא. "צריך להניקתו מפני הסכנה".

דובר 2:

מפני סכנה לאמא?

דובר 1:

כן, לא סכנה לילד.

דובר 2:

כי לילד יש דין שהוא לא יכול לשרוד.

המציאות של פעם והיום

דובר 1:

שמונה, זה לא מתקן. זה כמו סתם כמו שמישהו עושה חבורה, זה סתם כמו מחתך באופן מקלקל.

דיסקוסיה: מחתך בשר — מקלקל או כלום?

דובר 1:

יכול אולי להיות מקלקל, אבל יכול להיות שהוא אפילו לא מקלקל. כשמישהו מחתך בשר סתם, מה הפשט של מקלקל? הרמב"ם אומר שמחתך סתם אין זו מלאכה. אתה חותך בשר, אסור לעשות ברית מילה או חבורה. הרמב"ם לא מדבר על החבורה. החבורה היא גם לכאורה מלאכת שבת.

כמו גופה או מישו חובל, הוא מקלקל. סתם מקלקל. הרמב"ם לא מדבר על מקלקל. אתה עושה עכשיו מעשה של מתקן. אתה עושה את זה כי כך אומרת ההלכה שזה נכון.

דובר 2:

לא, אבל זה מאוד מעניין. ההלכה אמרה, אותה הלכה אמרה, אני מתכוון לומר, אם אני זוכר בהלכות שבת, בדרך כלל שעושים חבורה באדם פטור. אם מכים מישו ויוצא דם, פטור כי זה מקלקל. אלא אם אתה מתקן יהא תל קתא, יש אופן שאומרים שזה לצורך רפואה, זה משהו. כך הרי ברית מילה לכאורה, כמו שהרמב"ם אומר לא מקלקל, הרמב"ם אומר מחתך בשר, אולי יש לו מהלך אחר.

דובר 1:

לא, לוגית זה מאוד, אתה כאן בנדנד, כן? אם אתה שואל את האבא, מה הוא עשה עכשיו? אם אומר אני עשיתי ברית מילה, והניחו שזה בן שבעה, הוא ישמח, כי הוא עשה עכשיו מעשה מתקן. אז הוא צריך לומר, אני לא יודע מה עשיתי עכשיו. עשיתי עכשיו או מילה, או סתם חיתוך בשר. זה מעניין.

הלמדנות אומרת כך. הלמדנות אומרת שעושים עכשיו ברית מילה מספק, כי מה נפשו, או זה ברית מילה, זה טוב. או לא, זה סתם חיתוך. או במקרה הגרוע זה סתם חיתוך, וסתם חיתוך מותר.

דובר 2:

לא, אבל אני אומר איך זה לוגית מעניין, כי מהרגע שלאדם יש חיוב לעשות את זה, זה ודאי מתקן. הוא עושה מעשה של מתקן, כי יש לו את החיוב לעשות את זה.

דובר 1:

אני לא בטוח. אבל כאן נכנס לדבר מעניין. יש חיוב מעשי, ההלכה אומרת לך שאתה צריך לעשות את זה. אבל זה האופן. כך הייתי חושב.

הוציא עובר ראשו בין השמשות

דובר 1:

אוקיי, הלאה. כן? **הוציא עובר ראשו ולא יצא רובו**. כן. אם ילד, **הוציא עובר ראשו**, הוא לא נולד בבת אחת, אלא יש חלק מהעובר, הראש יצא ולא יצא רובו בין השמשות. מה? הוא יוצא בראש, כן. צריך לזכור שהראש הוא העיקר. אוקיי. אם העובר כבר הוציא ראשו ולא יצא רובו בין השמשות, הוא עומד הפוך. הוא עומד על הראש. אין הבדל. **כולו כראשו דמי**. אה, מבין. בקיצור, אז, **אף על פי שאין כולו אלא בלידתו כולו ערב שבת, מוחליו עליו את השבת**. אפשר לקחת חצי שעה, עשרים דקות. אבל סתם בין השמשות, זה אומר, בין השמשות זה עוד לא מילה בשבת. אה, זה היום האחרון. נכון? כי אולי זה עוד היה יום שישי. אם זה עוד היה יום שישי, מילה ביום השמיני. אמת. שוב, כל ילד שנולד בין השמשות ערב שבת, מתי מלים אותו? יום ראשון. אמת. כי יכול להיות שזה היה יום ראשון, כי מילה ביום התשיעי. אפילו אם הכל יצא בין השמשות, מלים אותו יום התשיעי. כאן החידוש, שאפילו הרוב יצא בשבת, מכיוון שהוציא ראשו זה כבר אומר שזה ספק. אה, כך? כי ראשו הוא כולו, העיקר. אבל העיקר לידה זה הראש, פשוט הרבה פעמים. זה כבר אומר שהתחילה הלידה.

לידה זה אומר כשיוצא הראש, נדמה. התחיל זמן הסכנה של הלידה.

מילה שלא בזמנה — דוחה יו"ט שני אבל לא יו"ט ראשון

זה obviously היה בזמנים הישנים, בעולם הישן. אם היום גם יש situation שיודעים, אני לא יודע אם יודעים משהו כזה. יש לנו כל מיני חכמות מתקדמות שעושים בכל הדברים.

דובר 2:

לא, ברור שאדם... אוקיי, בוא נמשיך. לאדם יש הכי נורא... כשהוא נולד, הכי מוקדם, וזה קשור לכך שלאמא אין זמן לתת את ההשפעה. אבל ההבדל הכי גדול בין השביעי והשמיני, שזה כל כך גדול, הוא שהוא נקרא נחשב כאבן, וזה רחוק מאיתנו.

דובר 1:

יש היום גם פגים... הנחשב כאבן...

דובר 2:

כן, בטוח שהרבה לא פוסקים את ההלכה כמות שהיא, כי תמיד יש דרך להציל. זה פשוט, כל עוד אפשר להציל את הילד, צריך עם פיקוח נפש לעשות מה שאפשר. אין ספק.

קושיא: למה אומרים "נחשב כאבן" אם יכול להיות "שהה שלשים יום"?

דובר 2:

כאן הולכים בהנחה ההנחה שכאן אולי בן שמונה ש... ולכן הוא מוקצה, ואסור לגעת בו. ומשאירים אותו כל שבת וכו'. אבל אם כן, רואה שעשו טעות. שהה בן שלשים, למה עשו טעות? הוא אומר שהוא היה בן שבעה, אם לא אני יודע מה משהו.

למה לא לומר הלכה, שפעם היה כמה פעמים דבר כזה כמו שהה שלשים יום, צריך כבר לחשוב אותו כמו ילד? אני בטוח שכשנותנים למישהו קטגוריה חשוב כאבן, יש סיכוי גבוה שהוא ימות. כן. אם לא נותנים לו משהו, נותנים לו, נותנים, נותנים. אני אומר, אם היה אפילו פעם אחת שהה שלשים יום וזה שרד, הייתי כבר מוריד את ההלכה של חשוב כאבן. כי אם ככה אנשים ימותו אם נותנים להם הלכה שהם חשובים כאבן, הם ימותו.

דובר 1:

אוקיי, זה נכון. אוקיי, צריך להבין, המציאות לא עם המציאות של היום שלנו, אבל צריך להבין. מבין מה אני רוצה לומר לך? פעם היה שהה שלשים יום, למה בכלל לומר על ילד חשוב כאבן? אז אתה שם אותו באמת, אתה שם גזר דין מוות.

דובר 2:

צריך להבין, רואה שהשהה שלשים יום זה גם דבר נדיר. זה אומר, יש אונס.

בן שבעה — וילד של קיימא

דובר 1:

מי שנולד בחודש השביעי לעיבורו זה כך: אם נולד שלם, הרי זה וילד של קיימא ומלין אותו בשבת. הוא אומר את זה? אה, לא, בחודש השביעי. עכשיו הוא מדבר על שביעי. מה שאין כן שביעי, זה אומר ילד בן שבעה, והוא ילד בריא, הרי זה וילד של קיימא ומלין אותו בשבת.

ספק בן שבעה ספק בן שמונה — מלין אותו בשבת

דובר 1:

מה קורה אם זה ספק בן שבעה ספק בן שמונה? מלין אותו בשבת. למה? כי ממילא מה נפשך. אם בן שבעה הוא, ושלם הוא, הרי דוחה שבת, זה אומר ילד בריא כראוי, זה ביום השמיני. ואם בן שמונה הוא, הרי גם אין איסור בשבת. הסיבה למה לא למול בשבת כשזה לא ביום השמיני היא כי אתה עם זה מתקן. כשעושים ברית מילה, הרי מתקנים, עושים שהילד יהיה ילד יהודי. אבל בן שמונה הרי כאבן, על הצד שהוא לא ילד. הרי כשהוא בן שמונה בטוח, למה בכלל לעשות לו ברית? למה... הוא מוקצה. אבל הרי יש צד בן שבעה, ועל הצד בן שבעה הרי חייבים, הרי זה ספיקא דאורייתא. זה ספק דאורייתא, צריך להחמיר. אבל אומר, הצד השני זה ספק של חילול שבת. לא, זה לא חילול שבת. למה? כי אם מישו חותך את הערלה של בן

דובר 1:

האלה. אוקיי, אני לא מסביר ברור מה אני חושב, אבל משהו אני חושב. אוקיי.

חולה. אז, עד כאן למדנו עניינים של מה שנדחה בגלל שבת, עכשיו נלמד על אופן נוסף שאין מלים בזמנו הראוי. כן. חולה.

חולה אין מלין אותו עד שיבריא. אין מלים חולה עד שיבריא. ומאימתי? אין מלין אותו מעת שיבריא מחליו עד שבעת ימים מעת לעת. מאז שהוא מתרפא, צריך לתת לו שבעת ימים. ואחר כך מלין אותו.

זה ביום השמיני מחוליו. זה מאוד מעניין. לא מסתכלים על כל הזמן שהוא היה חולה, שהחילוק הוא שצריך לתת זמן. זה דבר מעשי. זה דבר מעשי, ממתנינים שבעה ימים מאז שהבריא.

חלטה חמה לעומת כאב לו עינו

דובר 1:

במדבר רבה, לכאורה היה עובר שבת, אז היה אומר מוחין. כאן יש פקפוקים. במדבר רבה, משחלתה חמה, כשהיה לו מכת חמה. אני לא מבין בדיוק מה חלטה חמה אומר, שהוא תפס חום? הוא היה חולה, היה לו חום, מחלה גדולה. משהו שהוא כל גופו, מחלה. לא, אני מתכוון שזה יותר כמו שהוא הצטנן. מחלה שפגעה באדם, משהו שיש לו ענין רק עם איבר מסוים.

רש"י הוא פסקו עינו וירפאו, אין סתירה שיהיה לו מכה במקום אחר, זה לא יפריע לריפוי עינו. מלין אותו מיד, חי כל גופו תלוי בו. זה דבר מעשי, לא דין במחלה. זו הנקודה. זה לא שזו מחלה גדולה שהחלישה את כל גופו. לא, אני מתכוון שהמילה היא, לא, לא שמי שיש לו דין חולה פטור, כמו חולה שפטור מסוכה או מזה. אלא שאי אפשר למול כשאדם לא בריא, כי אי אפשר להכביד עליו. זה דבר קשה על הגוף. אבל באופן, לא, אני אומר, יכול להיות שאדם שיש לו כאב עיניים, והם יהיו פטורים מסוכה, אבל הם חייבים במילה כי... שוב, זה נעשה נושא מודרני. שוב, שוב, ההלכה שלמדנו עכשיו היא לא לגבי כשהוא חולה. כשהוא חולה, אפילו כאב לו עינו, לא עושים ברית מילה. אחרי שהבריא, ודאי, בעת שהיא מתפתחת ורופא, אחרי שהבריא, יש מחלוקת בגמרא כמו חלטה חמה שהיה לו חום, ממתנינים לו שבעה ימים אחרי שהבריא. האם גם בכאב לו עינו ממתנינים עד שיתרפא ומיד עושים את המילה, או לא ממתנינים שבעה ימים. זו השאלה.

דיון: הגדר של חולה לגבי מילה

דובר 2:

והסיבה היא אותו דבר שאמרת עכשיו, כי הוא לא... כל גופו חלש, והוא צריך להמתין שיחזרו הכוחות הבריאים. אבל זה מעניין, נראה שכל עוד עוסקים ברפואת עיניים הם כן פטורים כאילו. אפשר לתת לו את הזמן?

דובר 1:

נכון, נכון, כי זה מפריע. כי זה מפריע. כי חולה פטור. אנחנו לא יכולים להתפלל. זה מסוכן קצת. זה לא מסוכן, זה אבל מסוכן. אחרת זה מסוכן, אחרת הוא חולה פטור. כי הוא מטפל בעינו, כי הוא צריך כל יום לקחת את הרפואה לעינו.

דובר 2:

אני מבין, אני מבין, אני מבין. זה מחליש, מחליש אותו קצת, אבל לא כל כך הרבה שהוא צריך להמתין שבעה ימים. זה קשה להבין.

דובר 1:

האם זה דין בחולה או זה דין בעשיית חולה? מצוות ברית קודם כל. אני מבין שאתה לא מתכוון שזה חולה רפואי. הנקודה היא, כמו שאתה אומר שחולה פטור מקריאת שמע כי הוא לא יכול לכונן, חולה פטור מסוכה...

מדברים על הלכות, האם זה דין בסכנה או אומרים שכי חוששים שהוא לא מוכן למילה?

דובר 2:

לא, זה הלכות סכנה. חולה, ברית מילה היא דבר מסוכן קצת. לא עושים את זה לאנשים שיש להם סיבוך אחר, לא יודע. כל רופא יודע שני דברים. לא

חמשה שאין דוחים את השבת. אחד דוחה, אומר עכשיו, כל הדברים שלמדנו לא דוחה שבת, כי ביום השביעי או מה שאין גר, אבל מילה שלא בזמנה. גם לא דוחה יום טוב ראשון. אבל כן דוחה יום טוב שני. יום טוב שני שהוא רק דרבנן. וכל הדברים האלה הם ספיקות, מדברים על כל הספיקות האלה. ספיקא דאורייתא כן דוחה דרבנן. וזה התחתון.

כן. ובשני ימים טובים של ראש השנה, שני ימים טובים של ראש השנה, אינו דוחה לא את הראשון ולא את השני. שני ימים טובים של ראש השנה לא, כי היום השביעי חל בראש השנה, אין הבדל בין יום ראשון ליום שני, שלושה ימים אקסטרה קילא. למה כי ראש השנה היום השני לא בגדר יו"ט שני של גלויות, אלא זה חיוב גמור. יש לך הלאה דרבנן.

דובר 2:

אמת, לא, ממשכים לספור אותו. זה דינים כיום אחד, זה כבר נתן יותר את הדין שזה ודאי. אבל אני רק חושב על העניין של דוחה יו"ט שני.

הלכות מילה – חולה אין מלין אותו עד שיבריא**ספק ספיקא במילה – דיון פתיחה****תרגום לעברית****דובר 1:**

כיון שהראשונה חלה, היום השביעי חל בראש השנה, אין חילוק בין יום ראשון ליום שני. צריך לתקוע שלושה ימים נוספים של תקיעות. למה? כי יום טוב שני הוא ספק. למה? כי בראש השנה היום השני אינו בגדר ספק, זה חיוב גמור. זה לא חיוב דרבנן.

אמת? לא, זה הפשט. חושבים ששניהם זהים. אין חילוק. הדין הוא כיום אחד. נותנים לזה דין כאילו זה ודאי.

לא, אני רק חושב על העניין של דוחה יום טוב שני, מה קורה כשיש ספק ספיקא, כמו השאלה שהייתה לי. וצריך לחשוב, כי אפשר לומר שספק ספיקא דאורייתא, יש לך כבר שני ספקות, כמו במקרה של יוצא דופן פלוס הוא נולד בין השמשות. נניח, נולד ספק בין השמשות, הוא נולד מיד אחרי השקיעה.

אממ, אפשר לומר שכל דבר שהחיוב שלו הוא למעשה דאורייתא, למעשה יש לו חיוב דאורייתא למול את הילד, אז זה בכלל לא יום דרבנן. או אפשר לומר לא, ש...

אוקיי, סליחה, טעיתי. כולו, אוקיי. אתה רוצה לעשות ש... אני אומר, כשיש ספק ספיקא, יהיה גם יוצא דופן פלוס הוא נולד ספק בין השמשות, כמו מקרה שבאמת היה לי.

נכון, ואז מה? אפשר לומר שספק דאורייתא יש לו דין, האם בן מכריע מדרבנן או מדאורייתא, אפשר לומר שמלים את הילד דוחה יום טוב שני. אבל כשיש ספק ספיקא, נראה שזה כבר נעשה ספק דרבנן. כן, זה כבר נעשה... צריך לדעת, האם לעשות עם הסוגיא של ספק דאורייתא עם התורה או עם הרבנן. אבל נניח, אם יש ספק ספיקא, נראה שיש שני ספקות. אבל אפשר לומר שאין חילוק כמה ספקות. למעשה הדין הוא שצריך למול. הדין שצריך למול, הדין שיש כאן שינוי למה זה שונה. כן, אבל לכל הפחות צריך כן למול ביום טוב שני.

שני הספקות, יכול להיות שאז זה לא דוחה דרבנן. למה לא? כי ספק דאורייתא הוא מספיק חשוב כדי לדחות דרבנן. אבל כשיש שני ספקות זה כבר נעשה בעצמו דרבנן, יש מקום להקל.

אוקיי, אוקיי, זה ספק ספיקא. זו סוגיא, זו סוגיא למדנית. אוקיי.

הלכה טז: חולה אין מלין אותו עד שיבריא**דובר 1:**

חולה. לא, אבל מסיבה כלשהי, אני לא בטוח שזה ממש ספק. כל ההלכות האלה, אפילו אם מעמידים ספק, אני לא מבין את הגדרים של כל הדברים

הולכים לעשות מחלה אחת על מילה.

דובר 1:

לא, אני מבין שיש לו איזו מחלה. ואותו דבר כאב לו עינו, יש לו איזו מחלה. יש לו איזו בעיה איפשהו, והגוף שלו לא מתפקד כראוי.

דובר 2:

לא סתם בעיה. כאב לו עינו לא אומר שיש לו גירוד בגב. כאב לו עינו אומר שיש לו מחלה מסוימת בעינו. וזו בדיוק הסיבה שהוא לא ראוי למולו, כי הוא עדיין לא מוכן.

הלכה יז: ירוק ואדום ביותר

דובר 1:

מאותה סיבה, לא נימולים אחרי מעט חולי עד שיפולו בו דמים, עד שיהיה לו יותר דם, שיתן לו צבע אדמדם יותר, ויחסר רוב מראהו, רוב תינוקות בריאים יש להם אדמומיות, כי הדם גורם להם להיראות יותר... ירוק הוא חיוורון, חיוורון חזק.

דובר 2:

כן, כן, זה בכלל לא חולי. זו עובדה שכל תינוק נולד, זה לוקח הרבה פעמים... זה דבר נורמלי, זה חלק מההתפתחות של תינוק, הוא נולד עם קצת... איך קוראים לזה? יש לזה מספר היום, קוראים לזה משהו... בדיקת בילירובין, משהו כזה. המספר, יש חלק מהדם שלוקח זמן עד שהוא נולד. בדרך כלל ביום השמיני אצל ילדים בריאים זה כבר מספיק. אבל לא דווקא, זה יכול לקחת עוד שבוע-שבועיים. אז ממתנינים עד שיוולדו בו דמיו.

דיגרסיה: ספירת העומר

דובר 1:

זה הסוד של ספירת העומר, מי יודע.

דובר 2:

וכן, אתה מבין? ספירת העומר, היהודים יצאו ממצרים כמו תינוק. אלה היהודים. וצריך להמתין שבעה שבועות, כי היהודים עדיין היו צהובים. צריך להמתין שיוולדו בהם דמיו. מה הרע לומר... מה הרע עם הדמים האחרים של נדה עם טבילה? זה אחרי שלושים ושישה ימים, זה שבעה נקיים...

אדום ביותר

דובר 1:

וכן אם היה אדום ביותר, ילד שיש לו צבע אדמדם חזק, כמו שחור, רואים שהוא צבוע, פעם אחר פעם, עד שיבולע בו דמו, עד שהוא הופך, הוא נרגע דמו נספג חזרה היטב, כמו שהמאור הולך חזק קטנה, ואין זה חולי. צבע אדמדם חזק הוא סימן לחולי.

כלל הרמב"ם: סכנת נפשות דוחה את הכל

דובר 1:

אה, עכשיו מה שרצית לדעת מה העניין של כל הדברים האלה, אומר הרמב"ם, וצריך להזהר בדברים אלו הרבה, הדברים שקשורים לסכנה צריך להיזהר בהם מאוד. יש שאלה האם להחמיר ביום השמיני ימול בשר ערלתו, או חשש של סכנה, צריך להיות מילא, אבל אין אלו ילדים שאין בהם שם חולי, או שם חולי, שום מחלה, כן. שסכנת נפשות דוחה את הכל, סכנת נפשות דוחה הכל. ועכשיו מוסיף הרמב"ם דברים יפים מאוד, ואפשר למול לאחר זמן, מילה אפשר תמיד, ואי אפשר להשיב נפש אחת מישראל לעולם.

דיון: פשט בטעם הרמב"ם

דובר 1:

אוקיי, מה הוא רוצה לומר, זו הסיבה שבגללה... אפשר לומר שזו הסיבה שסכנת נפשות דוחה כל מצוות בתורה, כי סכנת נפשות היא הדבר הסופי ביותר. כל מצווה תהיה עוד הזדמנות. או שהרמב"ם מתכוון לזה יותר ספציפית.

דובר 2:

לא, טוב מאוד, זו הגמרא של חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה, כן? מה שהוא ממש דבר דומה. לא, אבל כאן מתוסף גם לזה אולי הדבר של הרמב"ם, שמילה מאוחר יותר לא כל כך דבר מסוכן, כמו שעומד גם לראב"ד, שזה לא חיוב כרת. או שבת אפשר לומר שהוא פיספס את השבת. אפשר למול לאחר זמן אומר כמו בעיה קטנה יותר. והוא אומר כמו כאן מחמירים יותר, כמו בחשש סכנה, נותנים לו כמה ימים יותר, והוא אומר שאפשר להמתין לו, ולא כל כך הרבה דבר לפי הרמב"ם. צריך לוודא למול, שלא יעבור זמן ארוך, אבל הנקודה היא, זה לא הולך לאיבוד, זה לא דבר האבוד. אבל סכנה של יהודי היא תמיד דבר האבוד, אי אפשר להחזיר.

דובר 1:

אבל אני אומר, השבת היא גם דבר האבוד, כי השבת גם לא כאן יותר.

דובר 2:

כן, זה לא הולך ככה. אני חושב לעצמי, מילה, כל יום שלא נימול זה כמו שבת שלא שמרו?

דובר 1:

לא, זה לא.

דובר 2:

זה לא, אבל בטוח לא לפי הרמב"ם. אני אומר... שחולקים על הרמב"ם והראב"ד. אני לא יודע, הראב"ד אומר, לא, הראב"ד לא חולק. הראב"ד אומר שכל יום הוא עומד בחיוב כרת.

דובר 1:

אה, כן, כן.

דובר 2:

אם הוא במזיד, הוא לא במזיד. הראב"ד אומר שאסור להפוך מה שוב במזיד. אבל לא מאיזו סיבה, הוא עושה זאת כי זה סיכון... לא, אני יודע אפילו... אפילו הראב"ד אני מתכוון. אפילו לראב"ד יש גם חשש לילדים. לראב"ד יש גם חשש שאפשר לעשות קלקול. זה יתוקן אחרי שמקדימים את הרפואה. הוא לא אומר שכל רגע שלא...

הלכות מילה פרק א' — סיום: דין אשה שמלה בניה ומתו

הלכה י"ח: אשה שמלה בניה ומתו מחמת המילה

אשה שמלה בנה ראשון ומת מחמת המילה שהכשילה את כוחו, וכן מלה השני ומת כן מחמת המילה, בין מבעל זה בין מבעל אחר, הרי זו לא תמול את השלישי בזמנו, אלא ממתנין לו עד שיגדל מעט ויתחזק כוחו.

ביאור הלכה

דובר 1: הרב אומר שאסור להבחין במה שנוגע למוחזק, אבל לא מוחזק. שיהיה סיכון, אפילו — לא, אני יודע אפילו. אפילו אם הרב אני מתכוון. אפילו אם הרב, זה גם הפוך. הרב אומר גם הפוך, שאי אפשר להתקן כל כך בקלות אחרי שעושים את ברית המילה. הוא לא אומר שכל רגע שמתעכבים ממילה עוברים. הוא אומר אבל הרבה הקלות, הוא לא מבין שצריך לחזור שם לחקירה, אבל אני מתכוון שזה אפילו אדרבה.

עכשיו נלך להלכה נוספת. אשה? אשה שמלה בנה ראשון, ומת מחמת המילה שכשלו כוחו. אמא שמלה את בנה, והילד מת מחמת המילה שכשלו כוחו. אני מתכוון שהרמב"ם רוצה כאן דווקא לומר שכשלו כוחו, לא כאילו דימם הרבה דם והילד מת. היה איזה סוג מיתה מהדבר שכשלו כוחו. כלומר, הילד נחלש, הוא קיבל חום ומיד אחר כך הוא מת, מה שזה לא יהיה.

דובר 2: לא, זה לאו דווקא, לא כשאפשר לומר שזה היה בדיוק תאונה, כשזו לא הייתה ברית טובה. אלא כשאפשר לומר שזה קשור לילד...

דובר 1: אה, אתה מתכוון הפוך. חשבת הפוך. לא אומר דווקא שהוא מת ברגע המילה.

דובר 1: כן, אני מתכוון, שזה אפילו קטלוהו. לענין פיקוח נפש, אפילו ילד אחד, חוששים לפיקוח נפש.

דובר 2: לא, לא, ילד אחד אפשר לומר שזה היה מקרה, זה היה תוצאה של איזה רגע, זה וזה, האמא אכלה משהו, לא יודע, זה עשה את הילדים חלשים. שני ילדים עושה כבר ספק, זה עושה כבר ספק, ובספק דוחה, ובספק ספק פיקוח נפש, ולא מלים את השלישי עד שיהיה מבוגר יותר.

דובר 1: הרמב"ם פוסק איפה? האם אפשר לשאול רופא? אני לא יודע וכו'. אלה כל ההגדרות, מעלים כללים. רואים שהוא עייף, זה יכול להיות, צריך להמתין.

סיום

אוקיי, עד כאן הלכות מילה פרק אחד.

דובר 2: אה, כן. אמת. חולשת מילה. חולשת מילה. משהו שאפשר לומר לא... אוקיי, זה ייקח שם מוהל טוב יותר. שלא יעשה הרבה דימום. ידעתי את כל הדברים האלה, הוא אומר אני יכול לחומרות.

דובר 1: וחזרה ומלה השני ומת מחמת מילה. אותו דבר קרה עם הילד השני, גם מת מחמת מילה. **בין מבעלה זה, בין מבעל אחר.** אין חילוק אם שני הילדים מאותו איש, או מאיש אחר. **הרי זו לא תמול את השלישי בזמנו.** לא תמול את ילדה השלישי בזמנו. **אלא ממתינה לו עד שיגדל מעט ויתחזק כוחו,** תמתין עד שיגדל קצת ויקבל יותר כוח. כי חוששים שזה...

דיון: חזקה לענין פיקוח נפש

דובר 1: חשבתי שכאן מתחיל חזקה, אפילו אם עדיין אין חזקה. שני ילדים זה כבר חזקה, אוקיי, אבל לענין פיקוח נפש. המילה היא... לענין פיקוח נפש שניים זה חזקה. ככה נראה?

דובר 2: ככה אתה רואה כאן?